

בית נאמן

יום שני, ד' בסיון תש"ע

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז שליט"א

בית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

בשעה 22:00

נושאי השיעור:

ביאורים מאירים ומיוחדים בפרקי אבות (פרק ו), תוכס רצוף אהבת תורה, יראת שמים ומידות טובות

- א. ביאור משנה ז' (א-ב). ב. ביאור משנה ח' (ג-ד). ג. ביאור משנה ט' (ז-ה). ד. ביאור משנה י' (ח-ט). ה. ביאור משנה י"א (אות ז).

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או בליק בית נאמן:
079-9270505

משנה ח'

ג. רבי שמעון בן מנסיא משום רבי שמעון בן יוחאי אומר, הניי והכח והעושר והכבוד והחכמה והשיבה והבנים. נוי זה יופי, לא יופי של החיצוניים, אלא יופי של "חכמת אדם תאיר פניו"⁵ (קהלת ח, א). יש נוי של תורה. אדם שלומד תורה, יש עליו אור מיוחד. והכח - יש לו גם כח⁶. והעושר - התורה מביאה עושר. מי שאינו לומד תורה, חושב שהוא אוסף הרבה כסף, ופתאום הוא חייב לזה וחייב לזה וחייב לזה. התורה אומרת לך, מה שאין לך - אל תיכנס להלוואות. "תלין בלי סעודה, ותשכים בלי חובות". זה משפט שכתבו אותו הראשונים. אין דבר, תסבול מעט. והכבוד - וגם כבוד, כשאדם לא מצטרך לבריות יש לו כבוד⁷. והתכמה - יש לו ידע וחכמה, תשאל אותו בכל דבר פחות או יותר והוא יודע. ומה שלא יודע, אומר לא ידעתי, זו גם חכמה. לא חכמה לשקר... שיבה - שיזכה לשבעים ויותר. והבנים - בנים טובים. איפה מוצאים דבר כזה מי שזוכה לשבעה אלה? ויש לנו הרב עובדיה (שיהיה) שזכה לכל אלה (שיהיה בריא אולם). נאה לצדיקים ונאה לעולם - זה טוב להם, והעולם אומרים: תראה, ככה מגיע לצדיק. שנאמר (משלי ט"ז, ל"א) "עטרת התפארת שיבה בדרך צדקה תימצא", "תפארת בחורים כחם" (שם כ, כ"ט), אצל בחורים התפארת שלהם הוא שיש להם כח, והדר קנים - זה לא כח, הכח הולך שם, אלא הוא שיבה⁸. ואומר (שם ט"ז, ר"ג) "עטרת קנים בני בנים" - שיש להם נכדים טובים, לומדים תורה,

משנה ז'

א. "גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושה בעולם הזה ובעולם הבא". העולם חושבים מי ששותה קוקה קולה זה טעם החיים... מי שהולך ומסתובב ברחובות עושה חיים. עושה מות... לא עושה כלום. שום דבר. משעמם לו. לאיפה אנחנו הולכים? "להרוג את הזמן". להרוג את הזמן! הזמן זה שונא שלך? הגאון מוילנא - שלא נהנה מהעולם הזה כמלוא נימה - אומר בפירושו על משלי "הזמן הוא רע האדם ואהוב". הזמן זה אהוב של האדם! כל רגע יקר, התורה נותנת לך חיים, התורה ממלאה לך את הזמן בחכמה, ממלאה לך את הזמן בתוכן. הזמן שלך לא הולך בחושך ובאפילה. למדתי, וכתבתי, והעמדת תלמידים. זהו. זה גם כן חיים בעולם הזה, לא רק בעולם הבא. שנאמר (משלי ד, כ"ב) "כי חיים הם למוצאיםם" - מי שמוצא דברי תורה, כמו פנינים מוצא אותם, זה החיים שלו, "ולכל בשרו מרפא". יש לו כאבים - יעסוק בתורה. "החש בראשו יעסוק בתורה" (עירובין דף נ"ד ע"א). התורה חביבה. חביב ראשי תיבות חש בראשו יעסוק בתורה. ולהיפך, בספר אחד כתוב על סטודנט לרפואה כשהיה לומד על מחלת מסויימת, היה מעמיק בה הרבה עד שמקבל את המחלה הזאת... אחר כך הולך לטפל בה. אחר כך לומד על מחלה אחרת, וגם אותה מקבל. אמר: מה זה? ככה הוא ימות... אי אפשר. עזב את הרפואה. אבל בתורה לא תמות, בתורה תחיה. ואומר (משלי ג, ח) "רפאות תהי לשרך" - יש לך כאבים בשרירים ("לשרך בדגש"), יש לך רפואה בתורה. "שיקוי לעצמותיך" - אם בעצמות חסר סחוס, התורה מביאה לך שיקוי, מביאה לך סחוס. ואומר (שם א, ט) "כי לית חן הם לראשך" - התורה נותנת לך כתר. "ענקים לגרורותיך" - נותנת לך שרשראות בצואר. ואומר (שם ד, ט) "תתן לראשך לית חן עטרת תפארת תמגנך" - אם אתה לומד תורה, לעולם לא תתיה שפל בפני אף אחד. כל העולם כולו לא שוה תחת כפות רגליך. כולם אפס אפסים. זה היה עשיר גדול, ופתאום "ואבד" - עם תביר - העושר ההוא בענין רע" (קהלת ה, יג). נגמר הסיפור².

דגש. וגם מסתבר ככה, כי כשהפסוק בא להדגיש משהו, אפילו אחרי שזרקו יבא דגש. כמו "קומו סענו" (דברים ב, כ"ד), "קומו צאו מן המקום הזה" (בראשית י"ט, י"ד), "תשביתו שאור" (שמות י"ב, ט"ו). כל אלה אחרי שזרקו, בדרך כלל לא בא שם דגש, אבל כשהתורה באה להדגיש משהו, היא מדגישה, לכן "ויסופר לך שנות חיים".

ב. ואומר (משלי ג, י"ח) "עץ חיים היא למחזיקים בה" - לא רק מי שלומד, גם מי שמחזיק את התורה - "ותומכיה מאושר". יש לו אושר, כמה מאושר היה אותו עשיר שתמך בהגאון רבי יוסף חיים, שהוציא ארבעים ספר בחייו. ואומר (שם פסוק י"ז) "דרכיה דרכי נועם" - התורה כולה נעימות, כולה מתוקה, "וכל נתיבותיה שלום" - כל נתיב, לאו דוקא הדרכים הרחבות, גם נתיב קטן הוא שלום. הכל שלום, הכל בחכמה. אם ראיית בן אדם שעושה הרבה רעש - זה לא תורה, התורה שלו מזוייפת. ואומר (שם פסוק ט"ז) "אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד", הגמרא אומרת בשבת (דף ס"ג ע"א) "מי שלומד תורה לשם שמים, יש לו גם אורך ימים וגם עושר וכבוד. לא הכוונה אורך ימים בימינה והוא עני ומבזים אותו, לא ככה, אלא אורך ימים פירושו, מלבד העושר והכבוד, יש גם אורך ימים. ומי שהוא בשמאלה, לא לומד כל כך לשם שמים, יש לו עושר וכבוד, אבל אורך ימים אין לו. ואומר (שם ב) "כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך" - אם נגזר על האדם לחיות כך וכך שנים, והוא לומד תורה - מוסיפים לו! קח! יש לנו מאיפה להביא לך. כמו שיש עייבון, ויש האפטרופוס הכללי במדינה, (מה עושה האפטרופוס הכללי? יש אנשים שהלכו לעולמם ולא השיארו ילדים, אז את הכסף שלהם לוקחת המדינה, ומידי פעם עורכים בו מוסדות של תורה או של רפואה, לא משנה מה), אותו דבר בשמים. יש כאלה שמתו בשגעון בחצי ימיהם³, נשארו להם כמה שנות חיים, אז משאירים אותם לאדם שלומד תורה. קח, ויסיפו לך. ואומר (שם ט"א) "כי בי ירבו ימים" - אתה לומד תורה, אתה מקבל, ירבו ימך - "ויסופר לך שנות חיים".

5. רבי דוד ברדא ע"ה (מורי בדקדוק בגיל שמונה) פעם סיפר לי, שהוא ראה במלחמת העולם השנייה בעיתון בצרפתית שהביאו שם איזה פילוסוף ולעומתו הביאו איזה גנרל. בזמן המלחמה הפילוסוף אמר משהו והגנרל אמר משהו, אז הביאו תמונותיהם. והוא הסתכל ואמר לחבירו: לא יכול להיות, אלה פנים של פילוסוף? זה פנים של איש מלחמה. זה גנרל? זה פנים של איש מדע. אמר לו חבירו: מה, אתה חולק על העיתון?!... עיתון אי אפשר לחלוק עליו, מה שכתבו בעיתון נגמר... בשבוע הבא העיתון הנצל, "טעינו, סליחה, החלפנו את התמונות". אמר לו: איך ידעת? אמר: זו תמונה של איש חכם, וזו תמונה של אדם בעל קרבות, יודע רק להרוג. מה לעשות לו?!

6. הרב שבתאי יודלביץ' היה גיבור חיל (עוד שהרס אותו רשיעים). מה היה עושה? בערב שבת היה הולך הוא ועוד אחד ואומר: תסגרו את החנויות. שבת, שבת, שבת. והיה אחד (לא זוכר מה היה, ספרו א מהשו (אחר) שלא היה רוצה לסגור. אמר לו: תסגור, לא רוצה לסגור. הפציר בו עד שסגר. בשבת הבאה הביא שם כלב 'בולדוג'. אמר: 'בוא רבי שבתאי, הכלב יתנפל עליו. רבי שבתאי אמר: הכלב יתנפל עליו?! לקח את הכלב ושיסע אותו! 'ויסעוהו כשסע הגד' (שופטים י"ד, ו). הכלב בית מיד... אמר: מה, אתה גיבור כך? סגר את החנות. נגמר. הוא ידע שאם ימשיך ככה, הוא יעשה גם לו משהו דומה... יש לו כח. אחד אומר לי: כמה אני צריך לתת פדיון נפש? אמרתי לו: תשמע, אל תיתן כלום. אם הבת שלך שעוברת ניתוח תבריאי - תתן. אמר לי: ככה? אף אחד לא עושה ככה? אני עושה ככה! אחרי שהבריאה הבת, הגיע ושאל: כמה נותנים? אמרתי לו: מאה ושמונים שקל. התפלא: זה הכלל מאה ושמונים? כן. מה הכתובת? שלחתי לו קבלה. זה כבוד. יש אנשים עטים על כסף, משתגעים על הכסף, משתגעים ומתלהטים. אומרים לאנשים: אתה רוצה שיהיו לך ילדים? תביא מאה אלף דולר תוך שלושה ימים, אם תביא ביום הרביעי, זה כבר לא יהיה. הוא הביא ביום שלישי בערב. אחרי שנה אין לו ילדים. אמר לו הרב: אתה יודע למה? כי אמרתי לך שלושה ימים, ליל רביעי שייך ליום הבא... תביא עוד פעם מאה אלף. נו, באמת. זה "כבוד גדול"... חילול ה', בושה וחרפה מאנשים כאלה!

8. היה את רפאל הלפרין שלא השיא ילד אחד בעולם שלא נאבק אתו. מספר בספרו (יש לו ספר שפעם קיבלתי בהשאלה, ספר קטן, שמו 'זירת חיי', אחר כך גדל, עסק ספר ענק 'זירת חיי', עם תמונות אית הוא נאבק עם כולם) שיום אחד הוא נאבק עם מישהו (ערבי אחד, אבו עלי... לא זוכר מה השם שלו) שהמשקל שלו 227 קילו. (איך אני זוכר את זה? עשיתי לי סימן - "זכר רב טובי". תהלים קמ"ה, ד), ורפאל המסכן 97 בלבד... (גם זה הריבה), אז בעיתונים פירסמו שביום פלוגי יש מאבק "דוד עם גלית". זה דוד - 97 קילו בלבד, וזה 227. והעניין שרפאל שהוא עושה הכל בזריזות. כי בכח, השני בעל כח לא פחות. תוך

עיצוב גרפי: 050-27-98858

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	18:57	20:50
ת"א:	19:14	20:48
חיפה:	19:05	20:48
ב"ש:	19:12	20:46

דברי התורה בעלון יהיו לרפואת מרת **שולמית** ברכה טובה תח' בת ברנית **אסתר** (חיה) **לויזה** ע"ה.

לע"נ אבי הישיבה הר"צ רבי בנימין הכהן בן מברכה זצ"ל.

זו העטרה האמתית. "ותפארת בנים אבותם" – הבנים מתפארים באבותיהם, והאבות מתפארים בבניהם ובנכדיהם. ואומר (ישעיה כ"ד, כ"ג) "וחפרה הלבנה ובושה החמה" הלבנה והחמה יחפרו, כל יום לבנה כל יום חמה, יום אחד החמה יש לה ליקור, יש לה איזה נגע, איזה כתם. אבל כשיגיע המשיח – הם יחפרו ויבושו, "כי מלך ה' צבאות-ת בהר ציון ובירושלים" – האור של הקב"ה עובר את החמה ואת הלבנה. אמרו חכמים שלעתיד לבוא האור של השמש יגדל פי 343. איך למדו את זה? כתוב "ואור החמה יהיה שבעתיים כאור שבעת הימים" (ישעיה ל, כ"ו). שבעתיים – שבע כפול שבע זה ארבעים ותשע. "כאור שבעת הימים" – 49 כפול 7 זה 343.

ד. רבי שמעון בן מנסיא אומר אלו שבע מדות שמנו חכמים לצדיקים, כולם נתקיימו ברבי ובבניו – ברבנו הקדוש. ורבנו הקדוש יש לו עוד משהו, שבעה דורות לפניו ושבעה דורות אחריו כולם נשיאים! אין תופעה כזאת, רק אולי בזמן דוד המלך, עד חורבן בית ראשון היו עשרים מלכים בערך, כולם בן אחר בן אחר. בן וגם הם, לא כולם כשרים. יש ביניהם "ויעש הרע", כמו אחז, וכמו מנשה ואמון וכדו'. אבל אלה רבי ובניו, שבעה דורות לפניו ושבעה דורות לאחריו (כולם צדיקים). השושלת מתחילה מהלל הזקן שבא מבבל, והיה חוטב עצים, והיה יושב מעל בית המדרש, וירד עליו השלג, (עיי' יומא דף ל"ה ע"ב), ולמד ולמד ולמד עד שנעשה גדול הדור. ירדו מפניו הנשיאים בני בתירא ואמרו "אנחנו לא שוים לעומתך" (פסחים דף ס"ו ע"א). הלל ושמעון, גמליאל ושמעון, ושמעון האחרון זה רשב"ג הנרגע בחורבן, קוראים עליו קינה ב"אלה אזכרה". ואחר כך עוד פעם גמליאל ושמעון ורבי. "השמש גשר". הלל, שמעון, גמליאל, שמעון, גמליאל, רבי. ואחר כך רבנו הקדוש יש לו בן ששמו רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא, ואחר כך רבי יהודה נשיא. ולפי דעת כמה חכמים שדנו בזה, מצאו שיש שבעה דורות – גמליאל, יהודה נשיא, גמליאל, יהודה נשיא, גמליאל, יהודה נשיא. והדור האחרון נקרא הלל האחרון. והוא קבע לנו את החשבון של העיבור שעל פיו אנו מתנהגים לפחות 1500 שנה, ויש אומרים 1700 שנה. זה הלל האחרון, דור שביעי של רבי. שבע מדות – שבעה דורות לפניו, ושבעה דורות לאחריו.

משנה ט'

ה. אמר רבי יוסי בן כיסמא פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ופגע בי אדם אחד, נתן לי שלום והחזרתי לו שלום. לא אמר לו: מי אתה? אני לא מכיר אותך, (אדרבא החזיר לו שלום) ¹⁰ אמר לי, רבי מאיזה מקום אתה? ראה אותו "הוד והדר לפניך" (תהלים צ"ו, ו). אמרתי לו, מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני. (לא כתוב מאיפה). אמר לי, רבי, רצונך שתדע עמנו במקומנו – חסר לנו שר-ב – וניתן לך המון כסף אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות? – מליונים של דינרי זהב, וחוזק מזה, גם אבנים טובות. עשיר גדול הבן אדם הזה. אמרתי לו: בני, אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים

ארבעים ושבע שניות הראשונות העיף אותו לקרשים, והוא נשבר כולו. מחאו כפים, נגמרה ההצגה. אמרו כולם: מה? שילמנו הרבה כסף בשביל פחות מדקה?... מה לעשות? אחי שמר את כולם, החזון איש אמר לו: אחי שתגמור את כולם, אחר כך תשב ותלמד. והוא יושב ולומד, פעם אחת הפתיע את רבי חיים קנייבסקי (שיהיה בריא). אמר לו: רבי חיים, איפה כתוב ונציא ברש"י? ונציא זו לא המדינה של רש"י, רש"י חי בצרפת. אמר לו: זה כתוב בישיעה (מ"ב, י). רש"י שם הזכיר את זה. (ויכול להיות שזה לא רש"י, כי שם כתוב ויועציא, אולי זו תוספת, אבל לפחות ברש"י שלנו זה מופיע). אז כשהיה בחור – "כוחם", כשלמד – "ההדר זקנים שיבה", יושב ולומד תורה.

9. תלוי מתי חי החכם הזה, יש אומרים ארבעת אלפים ק"ט, ויש אומרים ארבעת אלפים ר"ס – שנה אחרי חתימת התלמוד. ואם זה היה אחי תהיית התלמוד, זה מסביר למה לא נזכר כלום בגמרא מענין העיבור שלנו, נזכר רק ברמזים קטנים, ומשנת ארבעת אלפים ר"ס עד השנה שלנו (תש"ס) יש 1510 שנים. 10. יש טפשים שככה כותבים. פעם מיישנה מאמרקה שלח מכתב לאבא, שלח לו מכתב "איגרת אור" כי חבל על הכסף. (איגרת אור זה חוסף). חצי המכתב כתוב באדיש למטה, וחצי המכתב למעלה זה המכתב. (לספרדי ככה צריך לשלוח, לכתוב לו קצת אדיש, כדי שילמד...). וכתב שם: לכבוד הרב פלוני שליט"א. אחד"ש, איני מכיר – אחר דרישת שלומי איני מכיר. אז למה שלחת לי אם איני מכיר? (אחד"ש זה חידוש גדול...). "תשלח לי הספרים של רבך שמחת כהן". אז אבא כתב לו: לכבוד הרב וכי' (כמו שהוא עשה לו "אחד"ש שאינו מכיר), כתב לו: "הרב וכי'". אבא שלח לו. אם היה מיישנה אחר, לא היה עונה לו בכלל. אם אני מקבל מכתב כזה, אני חייב לשלוח למגוון? תזרוק את זה לפת. נתן לך שלום, אני לא מכיר אותך, אני לא עונה לך. "חכם גדול". לא ככה, נתן לי שלום והחזרתי לו שלום. דרך ארץ. איפה דרך ארץ של בן אדם?

טובות שבעולם, איני דר אלא במקום תורה. אבוא לשם ואומר איזה פלפול, אף אחד לא יבין. אומר איזה חידוש, אף אחד לא יבין. אומר רק סיפורים וסיפורים, משלים ומעשיות? משעמם לי. מה אני עושה עם הכסף שלך? אתווכח עם הכסף מה פירוש מהרש"א?... אין לי מה לעשות. לפי שבעת פטירתו של אדם אין מלווין לו לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות. אדם אוסף ואוסף, בסופו של דבר יום אחד יפשוט את הכל, וגמרנו. כמו שכתוב בירושלמי (שבת פ"ד ה"א) "כל יושבי חלד" (תהלים מ"ט, ב), מה החולדה הזאת כל הזמן אוספת ואוספת, מכניסה בחורים בסדקים עוד פרוסת לחם ועוד עוגה ועוד משהו. יום אחד תפסו את החולדה הזו וזרקו אותה לפת, לאיפה הלך כל הלחם שלה? הלך לאיבוד. בדיוק ככה בן אדם. אוסף ואוסף ואוסף, ופתאום נתגלה שהוא גנב מספר אחד, גמר את חייו בבית סוהר, וכל האנשים שנתנו לו והשקיעו אצלו את הכסף – שקעו גם הם. "שיקע צרינו בתוכו". מה מלווין אותו? תורה ומעשים טובים בלבד.

ו. אבל התורה יודעת להעריך מי שעוזר לתורה, יש תנא שמוזכר במשנה בשם "שמעון אחי עזריה" (זבחים פ"א מ"ב, טהרות פ"ח מ"ז). מה זה אחי עזריה? מי זה עזריה? אמרו חכמים (והמפרשים ככה כתבו) שעזריה אחיו היה תומך בו, לכן אומרים "שמעון אחי של עזריה – אומר", בזכות עזריה אחיו. לעומת זה להלל הזקן היה לו אח ששמו שבנא. ושבנא הזה היה עשיר גדול, הלל היה מרויח ביום סכום קטן מאד – שקל (איך כתוב בגמרא (יומא דף ל"ה ע"ב)? טרפעים), סכום קטן, חציו בשביל אכילתו ואכילת בני ביתו. וחצי משלם לשומר בית המדרש שיתן לו להיכנס. הוא היה חוטב עצים, זו המלאכה שלו. אז הלך הלל לשבנא ואמר לו: אולי תעזור לי מעט, אני אחיך. אמר לו: לא, תלך לעבוד! אתה 'פרזיט', יושב כל הזמן ולומד. מה אתה מרויח ממשעמיה ואבטליון? נתנו לך כסף? אתה עוד משלם להם... תראה, אני עובד ויש לי המון כסף. אחר זמן הלל היה נשיא, ושבנא עכשיו נזכר, 'אורוה, עכשיו אחי נשיא'. אמר לו: רבי הלל, אני מוכן לתת לך חלק מהנכסים שלי, ואני אשתלח איתך גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. שיזכרו אותך במשנה "הלל הזקן אח של שבנא אומר"... אמר לו: עכשיו אתה נותן לי? לך? לא מכאן. לא מזכירים אותך. אף אחד לא יודע שיש לו אח בשם שבנא, רק פעם אחת הגמרא בסוטה (דף כ"א ע"א) סיפרה עליו.

ז. שנאמר (משלי כ"ב) "בהתהלך תנחה אותך", בעולם הזה – התורה מנחה אותך מה להגיד ומה לעשות. "בשכבך תשמור עליך", בקבר – כשאתם שוכב בקבר התורה שומרת עליו. קברו של הרמב"ם – שמונה מאות שנה מכירים אותו, זה מיוחד במקום הזה ¹¹. תשמור עליך בקבר, שאף אחד לא יפגע בקבר שלו. "והקיצות היא תשיחך", לעולם הבא – בעולם הבא הרמב"ם מדבר, מה כוונתך פה? הראב"ד הקשה עליך, אמר "לא נהיר לך בהיר לא צהיר" (הלכות מלוה ולוה פ"ד ה"א). והרמב"ם אומר: נכון, הוא הקשה יפה, אבל יש לי תשובת הגאונים שהוא לא ראה אותה. וכן כתוב בספר תהלים (ק"ט ע"ב) "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף". התורה שוה מליונים ומיליארדים, אי אפשר להעריך אותה ¹². ואומר (חגי ב"ה ח) "לי הכסף ולי הזהב" – אם מגיע לך הקב"ה יתן לך לא אכפת לך להתחנן לאיזה עשיר ולבכות בדמעות. למה תבכה בדמעות? הוא צריך לבכות לפניך! אמר לך: "תעשה לי טובה, תקבל ממני כסף".

המשך שיעור זה בעזה"י בשבוע הבא ב"נ"

11. הוא מיוחד. כתב עליו מיישנה "אדם ולא אדם, ואם אדם אמת – ממלאכי רום אמך הרתה. או אומרה לא-ל, באין אשה ואיש, מלאך בעולם תחתון בראת". (זה שקול עם יתד ונועיה, והמשורר הזה לא ידוע מיהו). אמר, החכם הזה הקבור פה, הוא יכול להיות אדם ויכול להיות שהוא לא אדם. ואם הוא באמת אדם, לפחות אמו שילדה אותו הרתה ממלאכי רום. (לא חס ושלום כמו שאומרים הנוצרים הרשעים). מלאך היה, נולד מאבא שהוא מלאך ומאמא בשר ודם. "או אומרה לא-ל" – ויכול להיות שאתה בכלל לא בן אדם, אלא אני אומר לקב"ה: מלאך בעולם תחתון בראת. מלאך שלא נולד לא מאיש ולא מאשה, ככה נכתב על הרמב"ם. היום לא כתוב ככה, כתוב משהו אחר "מבחר המין האנושי". רבי יוסף יצחק מליובאוויטש כשהיה בארץ בחודש אב תרפ"ט עלה על קברו של הרמב"ם, השתטח שם ויצא כולו מזועזע. אמרו לו: מה אתה מזדעזע? הלכת גם לקברו של רשב"י. אמר: כאן הבנתי את הפסוק בקהלת (ז, ב) "החי יתן אל לבו" – והחי יתן אל לבו, שיהיה חי תמיד. הרמב"ם חי תמיד, אין יום שלא מזכירים אותו בעולם כולו. הרמב"ם ז"ל עולה בגימטריא 324. מה זה 324? חי כפול חי בדיוק (18*18). "חי חי הוא יונך כנוני היום" (ישעיה ל"ח, י"ט).
12. אנשים שרים "מאלפי זהב וכסף", אבל זה לא נכון, כתוב "וכסף" בקמץ כי זה סוף פסוק.

שיעור הגאון הגדול רבי אליהו בנימין מאדאר שליט"א ראש בית ההוראה "מים עהורים" שיע"י ישיבתנו הקדושה – כסא רחמים מה"ס שו"ת אמדות עהורות והוראה ברורה על הלכות טהרה

א. שבוע טוב ומבורך עליכם ועליו ועל כלל ישראל. ישר כח (לר' כפיר פרטוש ואחיו הי"ד), שתזכרו למצוות, ותזכרו לשיר בזמן ביאת המשיח בעזרת ה' אמן. ברשות מורנו הרב מרן ראש הישיבה, ה' יאריך ימינו בטוב ושנותיו בניעמים אמן. ויקויים בו הברכה שאמרנו ורבותינו במסכת ברכות (דף י"ז ע"א) "עולמך תראה בחייך ותקוותך לדור דורים". ואומר רש"י כל צרכך תמצא, שה' ימלא כל מה שאתה רוצה, כל מה שלבך דורש. שה' ימלא משאלות לבו לטובה ולברכה, לבריות גופא ונהורא מעליא. "אורך ימים ושנות חיים ושלום ויסיפיו לו" עד ביאת הגואל, אמן.

ב. בשבתות הללו שבין פסח לעצרת (לשבויות), מנהג הספרדים לקרוא כל שבת פרק אחד מפרקי אבות. מסכת אבות היא מסכת יקרה מאד. אמנם אין בה הלכות, היא לא דומה לשאר המסכתות, כל מסכת אחרת יש בה הלכות, הלכות שבת, הלכות פסחים, הלכות עירובין, וכן הלאה. אבל המסכת הזאת אין בה הלכה כלל, אבל כולה מוסר השכל, וקוראים את זה לפני חג השבועות, כדי להתכונן לקבלת התורה מתוך מוסר ויראה ומידות טובות. כי בלי יראת שמים

"דרך ארץ קדמה לתורה"

ב. בשבתות הללו שבין פסח לעצרת (לשבויות), מנהג הספרדים לקרוא כל שבת פרק אחד מפרקי אבות. מסכת אבות היא מסכת יקרה מאד. אמנם אין בה הלכות, היא לא דומה לשאר המסכתות, כל מסכת אחרת יש בה הלכות, הלכות שבת, הלכות פסחים, הלכות עירובין, וכן הלאה. אבל המסכת הזאת אין בה הלכה כלל, אבל כולה מוסר השכל, וקוראים את זה לפני חג השבועות, כדי להתכונן לקבלת התורה מתוך מוסר ויראה ומידות טובות. כי בלי יראת שמים

תורה כי זו חכמה, כי יש בזה הרבה ידע, רצו להתגדל ולהתכבד, וכן הלאה. אמנם אמרו רבותינו (פסחים ד' נ"ב) "לעולם ילמד אדם תורה אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". אבל ידוע מה שהתוספות (שם ד"ה וכאן) מסבירים, כי במקום אחר (ברכות דף ע"ז ו"א) ועיינו ויקרא רבה פ"ה אות ז') רבותינו אומרים שמי שולמד תורה שלא לשמה, מוטב לו שנהפכה שלייתו על פניו, ולא יצא לאויר העולם ב"מ. אז התוספות מחלקים בין אם אדם לומד תורה בשביל שיקראו לו רבי, בשביל שייכבדו אותו. אמנם זה לא כל כך טוב, אבל לאט לאט אחרי שהוא יטעם את טעם התורה באמת, הוא ילמד תורה לשמה. על זה נאמר "מתוך שלא לשמה בא לשמה". אבל אם אדם עוסק בתורה בשביל לקנטר, או בשביל לנגח אחרים, אז התורה הזאת חלילה לא טובה. ולכן לפני שאנחנו מתכוננים לחג הקדוש חג השבועות, חג מתן תורתנו, אנחנו קוראים ולומדים את מסכת אבות שיש בה יראת שמים, ויש בה מידות טובות.

ג. ידוע מה שכתב מהר"ח ע"ה בספרו "שערי קדושה"¹³ (חלק ראשון שער שני), הוא שואל, מדוע התורה לא כתבה את המידות הטובות? מידות טובות לא נכתבו בתורה בפירושו. אמנם רבותינו אמרו (שבת דף ק"ג ע"ב) מה הוא רחום, אף אתה רחום. מה הוא חנון, אף אתה חנון. אבל זה לא נאמר בתורה בפירושו, אין אחת ממצוות עשה או לא תעשה עניינים של מידות. אז הוא אומר כי המדות מוטבעות בנפש היסודית והראשונה של האדם, והם כסא ויסוד ושרש אל הנפש השכלית העליונה שבה תלויות המצוות. כי אין כח בנפש השכלית לקיים המצוות, רק באמצעות הגוף שבו תלויות המדות. ויש להרחיב הדברים כי התורה ניתנה לאדם, ואדם בלי מידות טובות הוא כביכול לא בגדר אדם. אי אפשר ללמוד את התורה, אלא אם כן קודם כל תהיה בן אדם. אדם שחלילה מנתנה במידות לא טובות, הוא דומה למעשה לבהמה. אמנם הוא חי, הוא הולך ונושם, והוא אוכל. אבל גם הבהמה עושה ככה, אדם בלי מידות הוא לא בגדר אדם. קודם כל צריך להיות אדם. ואנחנו קיבלנו את התורה כדי להיות אדם יותר נכבד, יותר נעלה. המידות הן שורש הכל. ולכן קוראים את מסכת אבות, אבל לא העיקר לקרוא אותה, כולם קוראים. אבל מה יוצא מהקריאה? קראנו יפה מאד. החכמה היא להתבונן במשניות, להבין אותם כדי שבאמת הם ישיעו עלינו. כדי ששנגיע בעזרת ה' לחג הקדוש, נהיה ראויים לקבל את התורה מחדש.

"הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה"

ד. אז ברשותכם נדבר מעט במסכת אבות. קראנו בפרק שני (משנה א') "רבי אומר איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם? וכו'. לאחר מכן אומר "הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה. דע מה למעלה ממך, עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים". אומר רבנו הקדוש: אתן לך עצה טובה שתוכל לעבוד את ה' ולהיות ירא שמים. תסתכל רק בשלושה דברים, לא צריך יותר מזה. אם תתבונן בהם טוב, תסתכל בהתבוננות ובהבנה אמיתית, כבר לא תעשה עבירות. תעשה רק רצון ה' יתברך. דע מה למעלה ממך – עין רואה. יש עין שרואה את האדם במשך עשרים וארבע שעות כפול שבע, כפול שלש מאות ששים וחמישה יום בשנה. אין רגע אחד שאין עין רואה וקולטת מה שהוא עושה. ידוע מה שכתב הגאון החפץ חיים ע"ה שהיה גברא רבה, זכה וזיכה את ישראל¹⁴, ואחד מהספרים שלו נקרא "שם עולם", ובחתימה של הספר הוא מביא שאלה. הרב חי לפני מאה עשרים-מאה חמישים שנה, והוא כותב, מדוע רק בימינו התחילו להמציא כל מיני מכשירים חדשים. (איני יודע מה היה אז, אם טייפ, אם זה כמו רדיו, מצלמות וכדומה, כל מיני עניינים כאלה). וכי אנחנו חכמים יותר מהדורות הקודמים? היו לפנינו הרבה מאד חכמים? למה הם לא הצליחו להמציא את המכשירים האלה, ואילו בימינו מוציאים מכשירים? אם הרב היה רואה מה שיש היום, כהנה וכהנה דברים שלא חלמו עליהם, לא חשבו שייגיעו למצב כזה, רואים איך אתה שולח ממקום למקום, מדבר עם אדם ממרחק של עשרות ומאות ואלפי קילומטרים כאילו הוא נמצא לידך. רואים אותו ושומעים את קולו ממש. אומר הרב למה בזמננו המציאו את זה?

ה. והרב עונה כך: בדורות הקודמים האמונה הייתה חזקה בישראל. כל אדם היה מאמין בבורא עולם. אם אתה אומר לילד קטן אסור לעשות דבר כזה, בורא עולם רואה, ה' לא מרשה. הוא מבין, הוא לא שואל שאלות, הוא לא מתחכם התחכמויות. הוא לא אומר: למה? איך ה' רואה אותי? אני נמצא בחדר סגור, איך אפשר לראות? הוא מבין שבורא עולם רואה הכל. בדורות האחרונים בעוונות התחילה הכפירה לשלוט בעולם, ההשכלה גברה, וכן הלאה. והתחילו האנשים לשאול שאלות, איך יכול להיות? בורא עולם רחוק מכאן ועד הרקיע מהלך חמש מאות שנה, עובי של רקיע מהלך חמש מאות שנה, בין רקיע לרקיע חמש מאות שנה, כך שבעה רקיעים, וכשמגיעים

13. כל מסרת הספר הזה היא איך אדם יגיע לקבל רוח הקודש, על ידי שירחיק את עצמו מכל הדברים הלא טובים, וייהיה ראוי לזה. אבל הוא מקדים לזה הרבה הקדמות. וספר "הברית" שחיבר אותו לאחר מכן הגאון החכם הגדול רבי פנחס אליהו בן רבי מאיר הורביץ מוילנא זו הקדמה בשביל ספר שערי קדושה. כל ספר הברית כולו מלא חכמות, כולל כל החכמות של העולם, זו רק הקדמה לספר שערי קדושה. היום חושבים אדם חוזר בתשובה אחרי שנה-שנתיים נהיה מקובל בעל רוח' וכו'. הכל דברים בטלים. כמה צריך לעבוד על עצמו ולהתעלות כדי לזכות להתקרב לה'.

14. קראנו היום בפרק חמישי במסכת אבות (משנה י"ח) "משה זכה וזיכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו". הגאון החפץ חיים ע"ה עשה זכות גדולה. זכה וזיכה את הרבים בצורה מופלאה. אם בספרים שלו – משנה ברורה, שאין היום בית שאין בו את הספרים האלה. מי שירצה לדעת הלכה, פותח ספר משנה ברורה. "לדעת מה עשה ישראל" (דברי הימים-א' י"ב ל"ג). אם זה בספר חפץ חיים על לשון הרע, אם זה ספר שמירת הלשון, ושאר ספרים. הוא לא כתב רק את הספרים האלה, כתב עוד הרבה מאד קונטרסים וספרים להפיץ אותם בישראל. אולי בזמנו לא כ"כ החשיבו את זה, לא כל כך העריכו אותו, כי הוא לא היה פלפולן כמו שהיה נהוג בזמנם, אבל הוא עשה רצון ה', כדי לזכות את הרבים.

לרקיע השביעי כהנה וכהנה. (עיינו במסכת חגיגה דף י"ג ע"א). בורא עולם ישתבח שמו, כסא רם ונישא, איך יכול להיות שממרחק כזה כל כך עצום ורב, שאין לנו אפשרות להבין אפילו אפס קצהו, ה' רואה מה שאני עושה כאן? מה שאני מדבר כאן? הקב"ה ראה שאנשים התחילו להסתפק ח"ו, האמונה נחלשה, אז הוא גילה להם מה שהוא כבר שם בעולם, בני אדם לא המציאו שום דבר, הכל היה קיים. רק בורא עולם פתח את העינים של האנשים והשתמשו במה שיש בעולם, השתמשו בגלי הקול, השתמשו בכל מיני מכשירים, והמציאו. אתה יכול לשמוע בן אדם מדבר כאן, ואתה שומע אותו בקצה העולם. איך יכול להיות? יש דבר כזה. אז אם בורא עולם נתן כח לבני אדם לעשות דבר כזה, על אחת כמה וכמה שהוא ישתבח שמו הכל יכול, והוא שומע ורואה הכל. זה "עין רואה" בורא עולם רואה כל מה שאדם עושה.

ו. "ואזן שומעת" – גם את הדיבורים שאדם מדבר ה' שומע. יש הקלטה, אדם מוקלט בכל מה שהוא מדבר אפילו בחדרי חדרים. "וכל מעשיך בספר נכתבים" – כל מעשיך, כל מעשה ומעשה שאדם עושה נכתב בספר. "ויבד כל אדם יחתום" (איוב ל"ז), אמרו רבותינו כשאדם ישן בלילה הנשמה עולה למעלה. מה היא עושה? מקבלת כח ליום החדש. אנחנו מברכים בבוקר "הנותן ליעף כח". "ולאין אונים עוצמה ירבה" (ישעיהו מ"ז, כ"ט). ה' נותן כח, איך אדם ישן והוא כל כך עייף, ופתאום קם בבוקר עם כוחות רעננים. מי נתן לו כח? הנשמה עלתה למעלה, קבלה כח. היום רואים את זה, אדם יש לו פלאפון, והבטרייה נגמרה, הולך לישון, והוא מטעין אותו. בבוקר יש לו טלפון שהוא מדבר אתו כל היום. בדיוק אותו דבר הנשמה מקבלת כל יום כח למשך יום אחד, הבטרייה נגמרה, הכח הלך, ובורא עולם מחדש אותו. "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". וכן מחדש גם את האדם שנותן כח ליום חדש. אבל מלבד זה, הנשמה חותמת כל יום על מעשה שהיא עשתה במשך כל היום, וכן הלאה. יש ספר לכל אחד ואחד מאתנו שם. בזמנו מרן ראש הישיבה שליט"א אמר "וכל מעשיך בספר נכתבים" בספר זה גימטריא פקסימיליא (עם הכולל). בזמנו היה פקס, היום הפקס כבר כמעט "אבד עליו הכלח" (ע"פ איוב ל"ב). יש דברים יותר כהנה וכהנה. אבל כל דבר דובר, כשאדם מתבונן בזה, אז האדם מבין שיש בורא עולם, וכל מעשה נכתב ונמדד. וכך הוא יהיה ירא ה'.

"הרחמן הוא יצילנו מפיזור הנפש"

ז. וכן הלאה במשניות האחרות, המשנה אומרת (פ"ב משנה ז') "מרבח נכסים מרבח דאגה". המשנה הזאת אם אנשים יתבוננו בה נכון, יראו שלא כדאי להם לטרוח יותר מדאי על הפרנסה, להשיג עוד ועוד. גם לעצמם זה לא טוב, להם זה לא בסדר, כי הדאגה הזאת מה קורה שם, מה קורה עם העסק הזה, ואיך יסתדר שם, ואולי הוא יתפטר, ואולי הוא לא בסדר, ואולי ואולי, וירד ועלה, והראש שלהם... הרב חובות הלבבות מביא (שער הבחטון בפתחיה) שהיה חסיד שהיה מתפלל "הרחמן הוא יצילנו מפיזור הנפש". שאלו אותו מה זה פיזור הנפש? הנפש נמצאת בתוך הגוף של האדם, איפה היא מתפזרת? אמר להם: זה אדם שיש לו כל מיני עסקים בכל מיני מקומות בעולם. הוא חושב על פה וחושב על שם, הנפש שלו מתחלקת להרבה חלקים, וזה לא דבר טוב. מה שמגיע לאדם הוא יקבל, גם אם יש לו עסק אחד. "ממקומך יושבך ומשלך יתנו לך, אין אדם נוגע במוכן לחבירו ואפילו כמלא נימה" (יומא דף ל"ח ס"ע"א). וכן הלאה, אם אדם יתבונן במשניות יראה הרבה ברכה, יתכונן נכון.

חינוך הילדים

ח. היום קראנו בפרק חמישי (משנה כ"ב) "בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה, בן שלוש עשרה למצוות, בן חמש עשרה לתלמוד". המשנה מלמדת אותנו שמחנכים ילד לאט לאט. בדרך של צעד אחר צעד. בספר סדר היום יש קונטרס שלם על המשנה הזאת, הוא מסביר שם הרבה דברים נפלאים בדרכי החינוך. המשנה מלמדת אותנו דרך, לא נותנים לילד בבת אחת את הכל, כי אי אפשר, הוא קטן. לאט לאט, שלב אחר שלב. אבל מצד שני צריך לחנך את הילד, לא כמו שהיום בעוונות לא מחנכים. אומרים "הוא ילד, תן לו לעשות מה שלבו חפץ". בסופו של דבר הוא יהיה פרא אדם, הוא יגדל. ו"יצר לב האדם רע מנעוריו" (בראשית ח', כ"א). אם לא מחנכים ילד נכון, אז חלילה הוא יגדל בדרך לא טובה. אדם שרוצה שהילד שלו באמת יגדל נכון, צריך לחנך אותו, אבל בדרך נכונה, צעד אחר צעד. אמרו רבותינו בגמרא במסכת סוטה (דף מ"ז ע"א) "צד אשה וקטן, לעולם תהיה שמאל דוחה וימין מקרבת". זו הדרך הנכונה לחנך. מצד אחד, לפעמים צריך להעיר לילד, לא לתת לו מה שלבו חפץ, אם הוא עשה מעשה לא נכון להעמיד אותו במקום. אבל מצד שני לקרב אותו. והיום דרך החינוך היא כמה שאפשר לקרב. יש הרבה מסכנים שיוצאים לתרבות רעה, והרוב היום קשה מאד, הוא מאד קורץ, ויש הרבה פיתויים, והרבה יצרים. ואם הילד לא יראה בית טוב, בית שיש בו חום, שאוהבים אותו, שטוב לו להישאר באותו בית, הוא ימצא מקום אחר ח"ו. ואנחנו לא רוצים חלילה ששום אחד יצא החוצה, אלא שכולם יישארו בדרך הנכונה. לכן לקרב אותם ולהרבות אהבה ואחווה, כדי שהילד ישאר בדרך השם יתברך.

הדבר הראשון זו התורה

ט. אנחנו קרובים לחג מתן תורה, שבו זכינו לקבל את התורה הקדושה – "תורת חיים", תורה שנותנת חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם הבא, התורה שמקיימת את כל העולמות כולם. כמו שאמרו רבותינו (פסחים דף ס"ח ע"ב) על הפסוק (ירמיהו ל"ג, כ"ה) "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי", שאם לא הייתה תורה לא היה קיום לעולם. וכמו שרבותינו דרשו במסכת שבת (דף פ"ח ע"א): "ארץ יראה ושקטה" (תהלים ע"ו, ט), אם יראה למה שקטה, ואם שקטה למה

ידא? אלא אמרו חכמים: **תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית. אם ישראל מקבלים את התורה** - מוטב, ואם לאו - **הריני מחזיר אתכם לתורה ובוהו.** אם ישראל לא היו מקבלים את התורה, העולם היה מתבטל! כאשר הקב"ה רצה לתת את התורה, והחזיר אותה על כל אומות העולם, כולם לא רצו לקבל. אמרו לו: מה כתוב בה? הארץ פתורה, יראה, מי יודע מה יהיה עכשיו? אם חלילה לא אחד לא יקבל, הכל יחזור לתורה ובוהו. עד שעם ישראל קבלו את התורה ואמרו: "נעשה ונשמע", ואז הארץ שקטה. כי בלי תורה אין קיום לעולם. אומר הגאון רבי חיים מוולאדין בספרו נפש החיים (שער ד' פרק כ"ה), **שבלי ספק שאילו העולם היה בטל רגע אחד מהתורה, היה חוזר תיכף ומיד לתורה ובוהו.** בלי תורה אין קיום לעולם, התורה היא המקיימת. היא החמצן שנותנת כח לעולם להתקיים. זכינו אנחנו עם ישראל, וקבלנו את התורה הקדושה. אבל לא מספיק שקיבלנו אותה, אלא אנחנו צריכים ללמוד בה, לעסוק בה, ולהשתדל בה. ידוע מה שרבותינו אומרים (שבט דף ל"א ע"א) שלעתיד לבוא אדם מגיע לבית דין של מעלה, ושואלים אותו כמה שאלות. שאלה ראשונה: **נשאת ונתת באמונה?** שאלה שנייה: **קבעת עתים לתורה?** ותוספת (בסנהדרין דף ד' ע"א ד"ה אלא) שואלים: הרי במקום אחר (בסנהדרין ס"ט) רבותינו אומרים: "פטר מים ראשית מודן" (משלי י"ז, י"ד) שתחילת דינו של אדם על דברי תורה. בהתחלה דנים את האדם על התורה. ואילו כאן רבותינו אומרים שקודם כל שואלים אותו "נשאת ונתת באמונה", ואח"כ "קבעת עתים לתורה?" ועל כך תוספת עונים שאמנם **שואלים** אותו בשאלה השנייה: קבעת עתים לתורה? אבל מתן השכר או העונש חלילה, זה קודם כל על התורה הקדושה. אחרי ששואלים אותו את השאלות, ובדקים מה שהוא עשה, ומתחילים לתת לו את השכר או את העונש חלילה, נותנים לו קודם כל על לימוד התורה. **כי התורה היא הדבר הראשון.** שהרי היא הייתה חמדה גנוזה מלפניו תתקע"ד דורות לפני בריאת העולם (שבט דף פ"ח ע"ב). לפני שה' ברא את כל העולם כולו, הוא ברא את התורה, והיה כביכול משתעשע בה יום יום. "ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשעשים יום יום" (משלי ח, ט), אל תקרי "אמון" אלא "אומן" (בראשית רבה פ"א אות א). אמרו רבותינו (שם) שכביכול הקב"ה "איסתכל באורייתא וברא עלמא", על פי התורה ה' ברא את העולם. כביכול כמו תוכנית. הרי אם רוצים לבנות בניין, לפני שבונים קודם כל הולכים לאדריכל ומגיישים "תוכנית ראשונית", איך יבנו את הבניין, איפה ישימו את זה ואיפה ישימו את זה. ובורא עולם עשה את התוכנית של העולם בתורה, וע"פ זה בנה את העולם. התורה כביכול היא שתכננה את העולם, ה' תיכנן אותה, ועל פיה תיכנן את העולם.

חובה על כל יהודי לעסוק בתורה

התורה כ"כ חשובה לפניו יתברך, אבל לא מספיק שזכינו וקיבלנו אותה, אלא אנחנו צריכים להשתדל לעסוק בה כמה שאפשר. **"קבעת עתים לתורה" היא חובה על כל יהודי באשר הוא יהודי, כל יהודי שנקרא בשם "יהודי" מחויב לעסוק בתורה יום ולילה.** הרמב"ם ע"ה כתב בהלכות תלמוד תורה (פ"א ה"ח), וכך פוסק מרן (י"ד סי' רמ"ו ס"א) בלשנו של הרמב"ם: **"כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורים, בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כוחו, אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים, ואפילו בעל אשה ובנים.** אפילו אם אדם בעל אשה ובנים, שיש לו דאגות פרנסה, חייב לגדל את הילדים ולתת להם את המזונות שלהם. והוא אומר: תשמע, אני כל היום עובד, אני צריך לעבוד, אני צריך להביא פרנסה הביתה. אתה צודק, תעבוד, אין בעיה. אבל אתה מחויב גם כן לעסוק בתורה, כמו שאדם מחויב לשמור שבת, וחייב להניח תפלין, וחייב להתפלל כל יום, וכל יהודי ירא שמים מבין שזו חובה על כל יהודי, ככה גם כן חובה לעסוק בתורה יום ולילה, מעט ביום ומעט בלילה. כל אחד כמה שהוא יכול, אחד יכול שעה ביום ושעה בלילה, אחד שיכול יותר - חובה יותר, אחד שיכול פחות - פחות. "קבעת עתים לתורה?" היא שאלה שנשאל כל יהודי באשר הוא יהודי.

יא. ורבותינו אומרים במקום אחר (ירושלמי סוף פ"ט דברכות): **"כל הקובע עתים לתורה הרי זה מפר ברית,** שנאמר: (תהלים קי"ט קכ"ז) "ענת לעשות לה' הפרו תורתך", אם אדם קובע עתים לתורה זה "מיפר ברית". אז המפרשים תמיהים: איך זה יכול להיות? הרי אתה אומר שמצוה לקבוע עתים לתורה, ואתה אומר שמי שקובע עתים לתורה זה לא בסדר? יש לזה כמה תשובות. ישנה תשובה אחת שפירוש הדברים הוא כך, אדם שיש לו זמן, הוא עובד לדוגמא 4-5 שעות ביום, ויש לו חצי יום פנוי, והוא אומר: תשמע, אני הולך לשעה אחת, יש לי שיעור קבוע, וזהו, מספיק. אמרת שצריך לקבוע עתים לתורה? קבעתה? **יש לי כל יום משמונה עד תשע שיעור קבוע. אבל אדוני, מה אתה עושה כל יום משעה אחת עד שמונה? יש לך כמה שעות, אתה שורף אותם? זה נקרא חלילה "מיפר ברית"** (ענין משנה ברורה סי' קנ"ה סק"ד). נכון שצריך לקבוע עתים לתורה, אבל הפירוש הוא שגם אם אין לך כביכול זמן, תמצא זמן ותקבע עתים. אבל אם יש לך יותר זמן - אל תגיד קבעתי עתים וזהו. **כי יהודי מחויב תמיד לעסוק בתורה!** נכון שיש דברים של בית, דברים של פרנסה, דברים של חינוך, יש דברים שאדם עושה - בסדר, תעשה מה שצריך. אבל אם יש לך זמן מיותר, אל תדבר שה' ופה"ו ותתעסק בדברים שאין בהם תועלת ולא יוסיפו שום דבר, אלא תעסוק בתורה הקדושה, ותקבע עוד שיעור ועוד שיעור.¹⁵

תורה נביאים וכתובים וש"ס משניות

יב. **לא יתכן יהודי שלא ללמד פעם אחת את התנ"ך,** ואפילו לא קרא אותו! תנ"ך זה "ספר הספרים", זה הספר שלנו. זה הספר הראשוני שגם אומות העולם להבדיל, מכבדים את הספר הזה. יתכן

שיהודי לא יודע חמשה חומשי תורה, הלואי וקורא שנים מקרא ואחד תרגום, לאחר מכן למד קצת נביאים ראשונים, ולאחר מכן כבר זהו! מה זה "תרי עשר"? ומה זה ספרים אחרים של כתובים? הוא לא מתעסק בהם. למה? **יהודי באשר הוא יהודי, מחויב לעסוק בתורה, והתורה כוללת את כל ספרי התנ"ך.**

יג. אותו דבר משניות. גם אם אדם ילמד גמרא, ואפילו ילמד דף יומי על הסדר, לא לומדים בסדר הזה את כל המשניות. **כי יש משניות שלא נלמדות בתוך הגמרא, יש מסכתות שאין עליהם גמרא, ומצוה על יהודי שיהיה לכול בכל התורה, שיוכה לגמור את התורה לפחות פעם אחת בחייו.** שילמד כל יום משנה אחת או שנים, וזה נכס שבמשך כמה שנים הוא יגמור את כל הש"ס כולו. את כל התורה כולה הוא גמר, וכשגמרת אותה, אתה יכול לחזור וללמוד אותה עוד הפעם.¹⁶ מעלת התורה גדולה מאד, מעלה חובה שאין כדוגמתה.

הלוחצא הלימוד שבה

יד. אמרו רבותינו (סוטה דף כ"א ע"א), הפסוק (משלי ו, כ"ג) אומר **"כי נר מצוה ותורה אור"**, המצוה רמוזה לנר, והתורה רמוזה באור. אומר הרמח"ל הקדוש (בקונטרס "דרך עץ החיים") **שהתורה היא אור ממש, אל תחשוב שזה רק משל, אלא היא ממש כמו אור.** בעולמות העליונים זה אור רוחני גבוה מאד. אדם שעוסק בתורה, יש לו מצוה להוציא את המלים בפה, כמו שאמרו רבותינו (עירובין דף נ"ד ע"א): **"כי חיים הם למוצאיאם"** (משלי ד, כ"ב) אל תקרי "למוצאיאם" אלא "למוצאיאם" - למי שמוציא את המלים בפה. **"ערוכה בכל ושמרה"** (שמואל ב"ג, ה') שערוכה בכל רמ"ח אברים. אדם ילמד, ומצוה להוציא בפה כשיכול. כשאתה מוציא, אתה מאיר בעולמות העליונים, אתה בעצם נותן בעולמות העליונים אור גדול. כמה שתלמד יותר ותוציא את המלים יותר, אתה מדליק עוד אור רוחני שם. ולכן הרמח"ל אומר שהתורה נמשלה גם לאש, שנאמר: (דברים ל"ג, ב) **"מימינו אש דת למו"**, והוא אומר: לא לחינם התורה נמשלה לאש, אלא זה רומז לאש בתוך הגחלת. אם יש לך גחלים ויש בתוכם אש בפנים, אם אתה מנפח עליהם במפוח ונותן להם אויר - השלהבת עולה. אותו דבר בתורה, היא אמנם אש כנוסה, אבל כשאנחנו לומדים את התורה ומוציאים בפה, אנחנו בעצם מוציאים את זה החוצה.

טו. והוא מביא שם, שבזמנו בגזירות ת"ח ות"ט לא אליכם, שהיו גזירות קשות ונהרגו הרבה בישראל ה' יקום דמם. הגאון הקדוש רבי שמשון מאוסטרופולי ע"ה שהיה באותה תקופה, עשה שאלת חלום, והשביע בכוחו (הוא היה מקובל גדול) את הסיטרא אחרא לומר לו: מה נשתנינו מכל אומה ולשון, למה אנחנו סובלים? כל פעם היהודים סובלים בעוונות, כל פעם במקום אחר, פעם בספרד, פעם באשכנז, פעם גזירות כאלה, פעם גזירות אחרות, ולא נגמר. מה נשתנינו? למה אומות אחרות יושבות לבטח? ענו לו החיצונים: **יש שלשה דברים שאנחנו מתקנאים בכם, תורה שבת ומילה. אם תעזבו שלש מצוות האלה אנחנו נעזוב אתכם, לא נעשה לכם שום דבר, תראו שהכל טוב, לא יהיה לכם שום אסון.** אמר להם הרב: **יתבטלו הם אלף כמותם, ואנחנו לא נעזוב את התורה הקדושה.** התורה היא כמו "גירא בעיני דשטנא" - כמו חץ לבטל את הכוח של הסיטרא אחרא. כח התורה הוא גדול ועצום עד מאד, שהם מפחדים ממנו. **היצר הרע מפחד מכוח התורה, אדם יכול לשמור מצוות, לשמור שבת, להניח תפלין ויעשה הכל כמו שצריך, אבל תורה - זה לא בשבילי...".** אין דבר כזה "לא בשבילי", כל יהודי - אפילו עם הארץ כביכול - חייב לעסוק בתורה. אם לא ילמד תורה, כבר אמרו רבותינו (אבות פ"ב משנה ה'): "אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד". איך ידע מה לעשות? הרבה פעמים הוא יכול להיכשל ולא לשים לב, כי בגלל שהוא לא למד הוא לא יודע, לכן מצוה לעסוק בתורה כמה שאדם יכול.

לימוד ההלכה

טז. וכתובים האחרונים, הדרשה (י"ד סי' רמ"ו ס"ב) והש"ך בהלכות תלמוד תורה (סי' רמ"ו סק"ה), ומביא את זה מרן הרב עובדיה בהליכות עולם חלק שמיני בהלכות תלמוד תורה (עמ' של"ז) **שאדם חייב לעסוק גם בהלכה. לא מספיק שילמד רק גמרא ופסולים ומוסר, חייב ללמוד את זה, אבל בלי לימוד ההלכה זה לא מספיק.** אם יש לך כמה שעות ביום - תקדיש חלק ללימוד ההלכה. **ואם יש לאדם זמן מצומצם - הלכה עדיפה על שאר לימודים אחרים, כדי לדעת מה יעשה ישראל.**

יז. ה' יזכה אותנו באמת שנדבק בתורה, נלמד תורה, ולדעת שהתורה היא גם תביא לנו את משיח צדקנו בקרוב. אומר אור החיים הקדוש (שמות כ"ז, ב) שמשנה רבנו היה הגואל הראשון והוא הגואל האחרון, **"ואין משה רוצה לגאול עם בטלנים מתורה"**. משה רבנו נתן לנו את התורה, התורה נקראת על שמו - "זכרו תורת משה עבדך" (מלאכי ג, כ"ב), ומשה רוצה שיעסקו בתורה. ב"ה היום יש הרבה עסק התורה, בכל מקום ומקום יש שיעורים בכל מיני נושאים והרבה לומדים. אבל אפשר להוסיף בלימוד, שאם אנחנו רואים שאנחנו עדיין מתמהמהים, אנחנו עדיין בגלות בעוונות, עם בעיות מפה ובעיות משם, אנחנו צריכים לדעת שכמה שיותר נלמד תורה אנחנו מוסיפים הגנה על הגנה, אנחנו מוסיפים שמירה על שמירה, ובוזו אנחנו נחיש את משיח צדקנו בקרוב אמן.

עירובי תבשילין

יח. ברשותכם נאמר עוד משהו. חג השבועות נכנס בעזרת השם עוד פחות משבועיים, השנה יחול יום טוב ביום ששי סמוך לשבת, וידוע שיש לנו מצוה לעשות עירובי תבשילין בחג כזה. המשנה אומרת (במסכת ביצה בתחילת פרק שני) **"יום טוב הסמוך לשבת, לא יבשל מתחילה מיום טוב לשבת"**. חכמים אסרו לנו לבשל ביום טוב לכבוד שבת קודש. למה? הגמרא הסמיכה את זה על הפסוק (שמות כ"ח) **"זכור את יום השבת לקדשו"**, וזכרנו שבה להשכיחו. כלומר, ביום טוב יכול להשכיח את השבת, לכן תינן חכמים שלא יבשל מתחילה מיום טוב לצורך שבת, אלא אם כן עשה עירוב תבשילין. ופירוש החכמים, שמערב יום טוב הוא לוקח תבשיל ואומר:

16. פעם דיברתי על זה בכמה מקומות, ואנשים בעלי בתים אמרו לי: בזכות מה שמענו, קראנו את ספר התנ"ך וגמרנו אותו פעם ופעמיים, ומשניות אנחנו לומדים, זה נכס לאדם עצמו ולכלל ישראל.

לספור את העומר בבין השמשות אפילו עם ברכה. כי דעת רוב הפוסקים שבזמננו ספירת העומר היא מדרבנן ולא מן התורה, כיון שהיום בעוונות אין לנו "קצירת העומר" ולכן זה מדרבנן "זכר למקדש", וכיון שזה מדרבנן, מותר לספור בבין השמשות. ואמנם מהספרא הזאת מובן מדוע יכול לספור, אבל למה שאדם יברך? והתשובה היא שבכיון שזה דרבנן והספק הוא במציאות ולא בהלכה, הוא יכול לברך. אם יש לאדם ספק בהלכה אם חייב או לא, אינו יכול לברך. כגון אם יש מחלוקת בפוסקים על דבר מסוים אם זה מצווה או לא, לא יוכל לברך מספק, כי לדעת חלק מהפוסקים אתה לא מקיים מצווה, אם כן איך תברך? אבל אם הספק הוא במציאות אפשר לברך על זה. וכך כותב גם מורנו הרב משה לוי זצ"ל בספרו ברכת השם (חלק א' פ"ב סעיף ח'), הוא כותב שם כלל, שכל שיש ספק בעניין של מציאות ואינו רוצה לקיים מצווה מדרבנן, אני רשאי לקיים אותה ואפילו עם ברכה, כי מעיקרא חכמים עצמם הקילו לקיים מצוותם גם בספק כזה. ומביא לזה ראיה מגמרא בברכות (דף י"ג ע"א) ועוד כמה מקומות, וזו המסקנה.

כד. ולפי זה יוצא, שאם מתפללים מנחה ביום תענית סמוך לשקיעת החמה, והמנהג שהכהנים נושאים את כפיהם במנחה של תענית. והגיע זמן בין השמשות (כי אחריו קצת את מנחה, ולא עשו אותה מוקדם) והכהנים רוצים לשאת את כפיהם. והרי אין נשיאות כפים בלילה, ועכשיו זה ספק יום ספק לילה, אפשר לברך? התשובה, למה אין נשיאות כפים בלילה? כי חכמים (ירושלמי ברכות פ"א ה"ד) הקישו את זה ל"עבודה" שכתוב בה "לעמוד לשרת" (דברים י"ח ה'), וכמו שעבודה אסורה בלילה, שנאמר: "ביום צוותו את בני ישראל" (ויקרא ז' ל"ח) "ביום" ולא בלילה, ולכן כל עבודות בית המקדש נעשות ביום, כך גם כן נשיאות כפים. אבל זה מדרבנן ולא מן התורה. אז השאלה היא האם יכולים לישא כפיהם בבין השמשות עם ברכה, ולמסקנה אפשר לישא כפיהם בבין השמשות עם ברכה. אמנם ביחוד דעת (ח"ו סי' מ') הרב כתב את זה לגבי תפילת נעילה ביום הכיפורים, אבל נראה שהוא הדין בשעת הדחק גם בעניין שאר תעניות. כיוון שזה איסור דרבנן, ועל ספק איסור דרבנן במציאות אפשר גם לברך.

לערב על תבשיל שנמצא במקום אחר

אם אדם שכח ולא עשה עירובי תבשילין והלך לבית הכנסת, וכאשר הגיע לבית הכנסת הזכירו לו²⁰, ושם לב, אבל עכשיו אם הוא יחכה עד שגיע הביתה, כבר יגיע הלילה, מה יעשה? יש מחלוקת באחרונים אם הוא יכול בבית הכנסת לכוון על העירוב שיש לו בבית. הוא יודע שיש לו תבשיל מסויים בבית, והוא יאמר שתבשיל זה יהיה לעירוב. אבל הוא לא נוגע בו, אלא אומר את זה מרחוק ב"שלת רחוק"... האם יכול לעשות את זה או לא? מרן החיד"א (ש"ת חיים שאל ח"א סי' כ"ט) דוחה את זה מכל וכל, ודעתו שאי אפשר לעשות דבר כזה, ואלו דברים בטלים ולא שווים. אבל

20. כדאי להזכיר כדי שלא יהיה טעות בעניין זה. לכן טוב שכאשר אדם מדבר עם המשפחה שלו בערב חג, יזכיר להם "יש עירובי תבשילין היום" כדי שלא יהיו טעויות לאנשים, כי יכולים לשכוח. זו מצווה נדירה שלא באה תמיד, ולפעמים אנו זוכים לקיים אותה.

זה העירוב, ומברך עליו את הברכה "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על מצות עירוב", ואומר: "בדין¹⁷ עירובא יאר שרי לנו לבשולי וכו'". והגמרא (ביצה דף ט"ו ע"ב) מביאה שני לשונות למה חכמים תקנו את זה, או כדי שלא ישכח את השבת, כי ביום טוב בדרך כלל רגילים לשכח ולנהוג כמטעמים, ואדם יכול לשכוח את השבת, יאכל את הכל ביום טוב וישכח את השבת. לכן תקנו חכמים לעשות דבר שלא תשכח, לפני כן תכין מאכל לשבת, ותזכור שיש לך שבת, וכך אדם זוכר. טעם שני, רב אשי אמר: כדי שיאמרו אם מיום טוב לשבת אסור להכין, על אחת כמה וכמה מיום טוב לחול. אדם יכול לטעות, אשה יש לה זמן ביום טוב, כל השבוע היא עובדת קשה ואין לה זמן להכין אוכל¹⁸, והיא אומרת ביום טוב יש לי זמן, אני לא עובדת, אקח כמה שעות לבשל כמה בישולים, הרי מותר להכין אוכל ביום טוב "אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם" (שמות י"ב ט"ז) מלאכת אוכל נפש מותרת ביום טוב, אז אני אבשל לכל השבוע, ובמשך כל השבוע רק יחממו את זה וזהו. כדי שלא תהיה טעות כזאת, באו חכמים ואמרו אפילו מיום טוב לשבת, ששבת מעלתה גדולה מאד, אע"פ כן אסור לבשל מיום טוב לשבת, אלא אם כן הכין עירוב תבשילין. וככה אנשים לא יבואו לטעות לבשל מיום טוב לחול.

יט. את זה רבותינו אומרים, אבל עיקר מצות עירוב היא מדרבנן. אף על פי שאמרו חכמים (שם) "מנא הני מילי - שנאמר", אומר רש"י שאין הכוונה שבאמת למדו את זה מהפסוק ממש, כי עירובי תבשילין זה מדרבנן, [אלא זו אסמכתא בעלמא]. ואמרו חכמים (יומא דף כ"ח ע"ב): "קיים אברהם אבינו עליו השלום את כל התורה כולה, ואפילו עירובי תבשילין¹⁹". והיא מצווה כמו כל המצוות מדרבנן ומברכים עליה.

כ. כמובן שהמצווה להכין את העירוב תבשילין מוקדם בערב יום טוב, וישאר העירוב הזה עד אחר שיגמר להכין ביום טוב את כל התבשילים של שבת. והמנהג לאכול את זה בשבת בסעודה שלישית, והערוב צריך להיות בעיקר מתבשיל. ויש דיון בפוסקים אם צריך לערב בפת, זו מחלוקת הראשונים אם עושים כן לכתחילה. אמנם היום מן הדין בכלל לא צריך פת, מכיון שלא אופים ביום טוב, והעיקר זה תבשיל, והתבשיל צריך להיות כזית. אבל נהגו כבר לעשות גם לחם, לוקחים לחם ולוקחים אחד מהתבשילים. ולא חייב לבשל את האוכל במיוחד בשביל עירובי תבשילין, אלא גם אם שכחו לבשל במיוחד, יקח משהו שבשלו אותו מערב חג, שבשיל "עירובי תבשילין", ויעשה בו העירוב, הברכה והנוסח.

כא. הפוסקים כתבו שנהגו לעשות "ביצה", אבל כתבו האחרונים, וגם מרן הרב עובדיה מביא את זה בחזון עובדיה (יום טוב עמ' פ"א) שביצה בזמננו זה היה מאכל שנשמר במשך יום-יומים, כי פעם לא היה להם מקררים, וזה מאכל שיותר נשמר, בשר ודגים הם מתקלקלים מהר. אבל היום שיש מקררים אפשר ועדיף לקחת בשר או דגים. ולאו דווקא חתיכה קטנה, אתה יכול לקחת סיר שלם, אתה יכול לקחת "חתיכה הראויה להתכבד", לא משהו קטן. מה שאמרו "זזית" זה המינימום, לפחות שישאר כזית, אבל תיקח כמות מתבשיל. תיקח אוכל שאתה רוצה לאכול אותו בסעודה שלישית, ותגיד עליו את הנוסח של העירוב, ותברך את הברכה.

נזכר בבין השמשות שלא עירב

כב. הפוסקים דנו מה הדין אם אדם שכח לעשות את העירוב מוקדם בערב החג, והוא נזכר בבין השמשות ששקעה השמש, לפני צאת הכוכבים. (זה הזמן הנקרא "בין השמשות", והוא ספק יום ספק לילה). האם מותר לו להכין באותו זמן, או לא? ואם כן מותר לו להכין, האם יכול לברך על זה או לא? אז להכין זה יותר פשוט, כיון שאמרנו שעירובי תבשילין זה מצווה מדרבנן, יש לנו כלל: "ספיקא דאורייתא לחומרא, ספיקא דרבנן לקולא". אז אם יש לך ספק, אתה יכול דברבנן לסמוך ולהקל. השאלה אם אפשר גם לברך על זה, כי לכאורה נכון שספק דרבנן לקולא, אבל ספק ברכות להקל ולא לברך, ותמיד שיש לנו ספק ברכות אנוחנו לא מברכים. אז אמנם נקל לו שיעשה עירוב תבשילין, אבל מצד שני לכאורה לא יוכל לברך. אלא שיש תשובה של מרן הרב עובדיה בשר"ת יחודה דעת (ח"ו סי' ל"א) ושם המסקנה היא שאפשר גם לברך.

כג. ומה הטעם? יש לנו דבר דומה בימי ספירת העומר (אנחנו נמצאים בימי ספירת העומר), התוספות כותבים במסכת מנחות (דף ט"ו ע"א ד"ה זכר) שמותר לספור את העומר בבין השמשות. אמנם מרן כתב בבית יוסף (סי' תפ"ט) והובא בשולחן ערוך (י"ב) שהמדקדקים מחכים עד צאת הכוכבים כדי שיהיה ודאי, אבל אם אדם אנוס וממהר, או מאיזו סיבה הוא רוצה לספור בין השמשות, רשאי

17. אומרים: "בדין", לא "בדין", זה לא דין, אלא "בדין", ופירושו "בזה" בארמית. אבל אם אדם מבין בארמית, יכול לדבר בעברית, דבר באדיש, דבר באנגלית. העיקר שהוא יבין מה שהוא אומר - "בזה העירוב יהיה מותר לנו לבשל, להטמין, להדליק את האש ולעשות כל צרכנו מיום טוב לשבת".

18. פעם היה להם זמן, עם כל מה שהיה להם. לא היה להם גז, ולא מכונית כביסה, ולא תנור, ולא כלום. והיה להם זמן, ויכלו לבשל ולעשות הכל, היום יש לנו את כל הדברים וקשה, אין זמן ואין זמן...

19. צריך להבין, מה מצאו חכמים במצווה הזאת שהדגישו אותה. אמנם הכוונה של רבותינו שקיים אברהם אבינו את כל התורה, "עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר משמרת מן ה' ויחזקו יתורתי" (בראשית כ"ו ה'). ואפילו מצוות דרבנן, אבל למה מצאו רק את הדוגמא הזאת? איני יודע, מסתמא המפרשים עמדו על זה. אבל כמדומה שפעם ראיתי אחד המפרשים (רבנו יוסף חיים זצ"ל בספרו בן יהודים) שמסביר דרך דרש: מה זה עירובי תבשילין? לא הכוונה כפשוטו כמו שאנחנו מסבירים עירובי תבשילין, אלא הכוונה שלא לערב בשר וחלב יחד. יודע שבשר וחלב התורה אסרה לבשל יחד, ולאכול יחד. ואפילו להעלות על השולחן בידך בשר וחלב אסור, זו גזירה שמא אדם אוכל בשר, ויטעה ויבוא לאכול או לטעום משהו חלבי, או להיפך. לכן אסור לשים את זה על שולחן אחד אפילו עם שני אנשים, וצריך לשים "היכר" וכו', ויש בזה הלכות ופרטים. אברהם אבינו כשבאו לו האורחים - המלאכים, כתוב: (בראשית י"ח) "ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו". נתן להם חמאה וחלב וכן הבקר, איך הביא להם גם חמאה וחלב וגם בן הבקר? הרי על שולחן אחד אסור? לכן הפסוק ממש: "והוא עומד עליהם" שמר עליהם שיהיו שלא יאכלו אותם ביחד... זו הכוונה "קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין". זה ודאי דרך דרש. וגם הרב עצמו כתב שזה דרך צחות.

מושב ועומד מהר סיני!

מלע 100,000 יהודים כבר לובשים תכלת!

מאות רבנים מובילים ומשפיעים התחילו ללבוש תכלת!

8,250 בני תורה התחילו דרך פעילות 'זכרתם'! אין ישיבה בלי לובשי תכלת!

למד את הסוגיא המרתקת הזו! מצוות התכלת מחכה גם לך!

קבלת מצוות תכלת בספרים זמינים!!!

פנימה על היתר מל רחוק

זכרתם רבנים - מצוות - שמיים

האיים להנחמה: 0799-1000-65
 האתר: www.uzchartem.com
 דואר אלקטרוני: Uzchartem613@gmail.com

דעת מרן הרב **עובדיה** (חזון עובדיה י"ט עמ' פ"ו) **שבשעת הדחק יעשה כן אבל לא יברך על זה** כיון שיש אומרים שזה לא מועיל. ולכן כיון שזה מדרבנן בשעת הדחק יכול להקל אבל לא יברך על זה.

כו. אבל לכתחילה אדם צריך להשתדל שלא ישכח. אמנם אם אדם שכח פעם אחת, אמרו רבותינו (ביצה דף ט"ז ע"ב) שיכול לסמוך על רב העיר. ידוע מה שהגמרא מספרת במסכת ביצה (שם) על ההוא סמאי (היה לא אליכם סגי נהור) שישב לפני שמואל והיה לומד אתו. ויום אחד שמואל שם לב שהוא עצוב, ושאל אותו: מה יש לך? אמר לו: שכחתי להכין עירובי תבשילין. אמר לו: **טוב, תסמוך עלי, אני רב העיר, ועשיתי כאן עירוב בשביל כולם.** בשנה הבאה עוד פעם היה צריך לעשות עירובי תבשילין, ועוד פעם הוא ראה אותו עצוב. שאל אותו: מה עכשיו? אמר לו: עוד פעם שכחתי. אמר לו: **אם ככה לכל העולם מותר, לך אסור. כי אין דעתי על המזידים והפושעים.** אבל פעם ראשונה לכולי עלמא אפשר לסמוך²².

כבר הכינה את כל תבשילי השבת מערב יום טוב

כו. יש שאלה בפוסקים, מה הדין אם אדם הכין את כל התבשילים לשבת מערב יום טוב²³. אם במקרה כזה עושים עירוב תבשילין או לא? אמנם אשה כזאת, אפילו שעשתה את הכל, עדיין היא צריכה להדליק נר לכבוד שבת. אבל גבי נר יש מחלוקת בראשונים אם הצריכו עליו עירוב תבשילין או לא. ומרן פסק בסתם (סי' תקכ"ז סעיף י"ט) שאפילו אם אדם לא הכין עירובי תבשילין יכול להדליק נר, והביא שיש אוסרים. **אם כן לא נוכל לחייב את האשה לעשות עירוב, אבל גם אם תעשה עירוב, הרי לא נוכל להגיד לה שאפשר לברך על זה.** ואמנם אפילו שהכינה את הכל, עדיין צריכה לעשות מלאכה, לקחת את כל הדברים ולשים על הפלטה או על הגז (כי הרי ודאי לא ישימו את הכל מערב חג על הפלטה, כי מסתמא אין מקום וכי). אבל מכל מקום כיון שזה כבר מבושל, אפילו אם יש שם תבשיל שהוא לח ידוע שיש מחלוקת ראשונים האם יש ביטול אחר ביטול בלח ולהלכה אנחנו תופסים כמו פסוק מרן בסימן ש"ח (ס"ד) בהלכות שבת שיש ביטול אחר ביטול בלח, אבל סוף סוף זו מחלוקת, וא"כ נאמר להם שצריך לעשות עירוב, כי להלכה יש בזה ביטול, אבל מכל מקום אנחנו נכנסים לבעיה אם צריך לברך.

כח. לכן העצה היעוצה היא, וזו הדרך הנכונה, שגם אם אדם רוצה לבשל הכל לפני כן, אין שום בעיה, יבשלו הכל, אבל ביום החג עצמו, יקחו ביצה אחת או שתיים שלא מבושלות, ויכניסו את זה לתבשיל ששמים על הפלטה, וכך הם מבשלים ביום טוב, ונמצא שבשלו ביצה אחת או שתיים לכבוד שבת, ועל זה יוכלו לעשות עירוב עם ברכה לכל הדעות.

זכות שמירת שבת נגאל

כט. השבת קראנו שתי פרשיות ברוך ה'. ובסוף פרשת בהר קראנו: **"את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו, אני ה'"** (ויקרא ט"ז, ל'). וסמך ליה: **"אם בחוקותי תלכו"** וכו'. אמרו דרך רמז, ידוע מה שאמרו רבותינו (שבת דף ק"ח ע"ב) **"אלמלא משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין"**. וזו הכוונה: את "שבתות" תשמורו, דהיינו שעם ישראל ישמרו שתי שבתות, מיד "מקדשי תיראו". אל תקרי "תיראו" אלא "תיראו". שבזכות שמירת שתי שבתות נזכה לראות בבניין בית המקדש.

כבוד בית ה'

ל. "ומקדשי תיראו" היום בעונותינו אין לנו מקדש. "חרב המקדש ובטל המעון". אבל יש לנו דבר אחר: "ואהי להם למקדש מעט" (יחזקאל י"א, ט"ז), אבל בתי כנסיות ובתי מדרשות (מגילה דף כ"ט ע"א). ואמרו רבותינו (ביבמות דף ו' ע"ב): **ממי אתה ירא? לא מהמקדש עצמו, מה"קירות", אלא ממי שמשרה שכנתו שם, ומי משרה שכניתו? בורא עולם השרה שכניתו בבתי כנסיות ובתי מדרשות.** לכן צריך להיזהר בכבוד "מקדש מעט", להיזהר בכבוד בית הכנסת. **למה שם, אם זה על לגדל ולרומם את בית הכנסת זו מצוה גדולה מאד. אם זה ע"י שהוא בא בזמן הלכתי, אם זה על ידי שהוא מתפלל בכוונה, אם זה ע"י שהוא נזהר לא לדבר דברי חול בבית הכנסת, ואם זה ע"י שהוא תורם לבנין בית הכנסת.** גם זו מצוה. אנחנו עושים כל מה שנוכל לעשות. כי לבנות את בית המקדש ממש, לא נוכל לבנות. אבל לפחות ה' יראה שאנחנו בונים את בית הכנסת, וכך יבנה לנו את בית קדשנו ותפארתנו בקרוב.

"אם בחוקותי תלכו"

לא. כתוב: **"אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם"** (ויקרא כ"ג, ג). התורה מבטיחה לנו ברכות לעד. אבל יש לנו תוכחה לאחר מכן, וראיתי למרן החיד"א בספר נחל קדומים (ויקרא כ"ג, ב'), שהביא בשם רבי אליעזר מגרמיזא ע"ה שאומר: יש לנו שתי תוכחות בתורה, גם בפרשה הזאת (בחוקותי) וגם בפרשת כי תבוא. **בפרשת בחוקותי יש לנו 45 קללות לא אליכם, ובפרשת כי**

תבוא יש צ"ח קללות השם ישמור, ביחד יש קמ"ג - 143. ואומר הרב: לאחר מכן בפרשה הזאת, מיד אחרי התוכחה יש לנו מיד עניני של ערכים, "והיה ערכך הזכר מבן עשרים שנה ועד בן ששים שנה והיה ערכך חמשים שקל כסף בשקל הקודש" (ויקרא כ"ג, ב). והתורה ממשיכה למנות ערכים, **אם תמנה את כל הערכים שיש תגיע לקמ"ג. בזכות הערכים, הזכות הזאת מבטלת את כל התוכחות.** והחיד"א מוסיף: אבותינו הקדושים "אברהם יצחק ויעקב" הסופי תיבות שלהם קמ"ג, עם הכולל זה קמ"ג, וזה מה שכתוב בסוף הקללות: "וזכרתי את בריתי יעקב, ואף את בריתי יצחק, ואף את בריתי אברהם אזכור, והארץ אזכור" (ויקרא כ"ג, ב). **בזכות אבותינו הקדושים אנחנו ניצולים מכל הקללות הללו.**

לב. התורה מבטיחה "אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם". יש לנו כאן שלשה דברים, "בחוקותי תלכו", ואומר רש"י (שם) שתהיו עמלים בתורה. "ואת מצוותי תשמרו" - זה מצוות לא תעשה. כל "השמר", "פן" ו"ואל" - זה מצוות לא תעשה (עירובין דף צ"ו ע"א). "ועשיתם אותם" - זה מצוות עשה. אם יש עסק התורה, ונזהרים ממצוות לא תעשה, ועושים מצוות עשה - זוכים לכל הברכות כולם.

לג. אומר הרב כלי יקר²⁴: יש לנו בברכות שלש פעמים "ונתתי", ונתתי גשמיכם בעתם" (ויקרא כ"ג, ד), "ונתתי שלום בארץ" (שם פסוק ד), "ונתתי משכני בתוכם" (שם פסוק י"א), בזכות השלשה דברים שנוהרים אנחנו זוכים לכל הברכות. במדרש (תנחומא) כתוב שהברכות הם מאל"ף ועד ת"ו, מתחילים באל"ף - "אם בחוקותי תלכו" ומסיימים בת"ו - "ואולך אתכם קוממיות". **מאל"ף ועד ת"ו זה כל האלפא ביתא. ה' אומר: אני מוכן לתת לכם את כל הברכות, בתנאי שיהיו שלשה דברים: "בחוקותי תלכו, ואת מצוותי תשמרו, ועשיתם אותם"**.

"וחרב לא תעבור"

לד. אנחנו נמצאים בתקופה שאיבנו מרימים ראש בעונותינו הרבים, זורקים וזורקים טילים, ואומרים חלילה "לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד" (תהלים פ"ג, ה). ועמנו משקיעים אלפים על גבי אלפים, כדי שחלילה לא יהיה אסון. אילו היו יודעים לקיים פסוק אחד בתורה, התורה מבטיחה "וישבתם לבטח בארצכם, ונתתי שלום בארץ. ושכבתם ואין מחריד, והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבור בארצכם" (ויקרא כ"ו, ה-ד). מה זה לא תעבור חרב? שום טיל לא יעבור. בזכות מה? בזכות "אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם". התורה לא דורשת הרבה, דורשת מעט מאד, אבל הברכות שהקדוש ברוך הוא נותן הם כהנה וכהנה.

לה. "והשבתי חיה רעה מן הארץ" (שם). שמעתי בשם הרב "אהבת חיים": **חיה רעה זה בגימטריא רצ"ח.** חיה רעה זה בר מינר רצח, אבל ע"י שאנחנו מקיימים תורה ומצוות כמו שצריך - "רצח" זה גם בגימטריא "רחמים". במקום חלילה רצח, במקום אסונות, במקום בעיות, יהיה רחמים בעולם. ובזכות מה? בזכות "אם בחוקותי תלכו"²⁵. בדינו הדבר רבותי! ביד כל אחד ואחד מאתנו! אמנם אנחנו לא ה"ראשים", ואין לנו מה לעשות. אבל כל אחד ואחד יכול לקרב עוד יהודי. היום יש צמא לדבר ה', אפילו אנשים הרחוקים שנראים כאלה הרחוקים. שהם לא נראים קרובים, אין להם כביכול חזות דתית, הם תינקות שנשבו ממה. באמת יש להם צימאון פנימי להתקרב לקב"ה, רק שהם מסבינים, לא ללמדו אותם. לא הדריכו אותם. לא הסבירו להם. אם היו מסבירים להם הם היו ודאי שומרים תורה ומצוות, ודאי היו מתקרבים לקב"ה. וזה התפקיד שלנו, זה הזמן. **אנחנו נמצאים בתקופה לא פשוטה, אבל אנחנו יודעים שיש לנו את הכוח כמה שיותר לקרב את הגאולה ברחמים, והדבר תלוי בנו.** בורא עולם יכול בכל רגע לגאול אותנו, רוצה בכל רגע לגאול, "לכן יחכה השם לחננכם" (ישעיה ל', יח), בורא עולם מחכה לנו יותר ממה שאנחנו מחכים לו. הוא רוצה לגאול אותנו יותר כביכול, אבל הבעיה היא בנו, אם אנחנו נקרב עוד יהודי, אדם רואה יהודי ברחוב שיכול לדבר אתו - ידבר אתו בדרכי נועם ויקרב אותו. **תגיד לו שיבוא פעם אחת לשיעור תורה, ואדם שנדבק פעם אחת בשיעור תורה, יש לו רב שהוא שואל אותו, יש לו מישהו שהוא מתייעץ אתו. ולאט לאט הוא יתהפך. "המאור שבה מחזירו למוטב"** (מדרש רבה איכה פתיחה פ"ב). **ככה יקרב את כל המשפחה, וזוה אנחנו נקרב בעזרת ה' יתברך את הגאולה ברחמים.** יהי רצון שהקב"ה ישמור על כל עם ישראל בכל מקום שהם בארץ ובעולם. "אויבנו ילבוש בושת ועלינו ירחם", "חרבם תבוא בלבם וקשתותם תשברנה" (תהלים ל"ז, ט"ו). שלא ישמע שוד ושבר בגבולנו, "ושב יעקב ושקט ושואנו ואין מחריד" (ירמיה ל', י), ונזכה כולנו לתשועת השם בחסד וברחמים בקרוב ממש, אמן כן יהיה רצון.

יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם, מי שברך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, משה אהרון יוסף דוד ושלמה אליהו ואלישע, הוא יברך את כל הקהל הקדוש הזה גדולים וקטנים, הם ונשיהם ובניהם וכל אשר להם, כהן ובכל מקום שהם נמצאים עם כל עם ישראל בארץ ובעולם, שהקב"ה ישמור צאתכם ובואכם מעתה ועד עולם. לא יאונה לכם כל און. הקב"ה יאריך ימיכם בטוב ושנותיכם בנעימים. ובכל אשר תפנו תשכילו ותצליתו, ונזכה לקבל את התורה מחדש, ובא לציון גואל ברחמים, וכן יהי רצון ונאמר אמן.

24. אנשים טועים לומר "כלי יקר", אבל נכון להגיד "כלי יקר". יש פסוק במשלי (כ, ט"ז): "וכלי יקר שפתי דעת". וכן: "נתנו יקר לבעליוהו" (אסתר א, כ).
 25. וידוע שהאור החיים הקדוש ע"ה זכה וכתב על הפסוק הזה 42 פירושים, ידוע הסיפור על כך. (הסיפור ארוך, וכבר הגיע הזמן), כי הפסוק הזה בעצם כולל את הכל

ומגדל חנואל עד

מתוך שיחותיו ודרשותיו של מורנו ראש המוסדות הגאון הגדול רבי חנואל כהן שליט"א ראש ישיבת 'לבנימין אמר' ברכיה

הכלים לקניית התורה

"וידבר" ה' אל משה במדבר סיני" (במדבר א', א).

אש מים ומדבר

אמרו רבותינו ז"ל (במדבר רבה פרשה א' אות ז), בשלושה דברים נתנה תורה באש, במים ובמדבר. **באש** דכתיב "והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש" (שמות י"ט, י"ח). **במים** דכתיב: "בצאתך משעיר וגו' גם שמים נטפו גם עבים נטפו מים" (שופטים ה', ד). **במדבר** דכתיב: "וידבר ה' אל משה במדבר סיני". ונראה שכונת המדרש ללמדנו, שכדי להשיג ולקנות את התורה שתהיה קנין שלנו וחלק מהחיים שלנו, יש להסתכל על תכונות שלשת הדברים הללו, וללמוד מהם מה לעשות ואיך ללמוד. בשלוש התכונות האלה, יש גם דמיון לכח התורה, ובפרט שהתורה נמשלה גם לאש ולמים, וכמו שכתוב: "הלא כה דברי כאש נאום ה'" (ירמיה כ"ג, כ"ט), "הוי כל צמא לכו למים" (ישעיה נ"ה, א), ועוד פסוקים. ומר זקני מרן רבי רחמים חי חויתא הכהן זצ"ל בביאורו לתורה "תורת רחמים", האריך לכתוב כמה רעיונות בזה, ובע"ה אומר ממה שחנני ה'.

התורה טהורה ומטהרת

ונודע שאת התורה צריכים ללמוד בטהרה ובריאת ה', וכן לעומת זאת, אדם הרוצה להטהר ולהשמר ממצר הרע, צריך ללמוד תורה, וכמו שאמרו חז"ל (קדושין דף ל' ע"ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. ועל פי זה יש להבין למה ניתנה התורה בשלושת הדברים האלו.

אש - הנה בהלכות הגעלת כלים, ההכשר החזק שמועיל לכל דבר, הוא ליבון באש. גם כלי הצריך הכשר ע"י הגעלה, אם עשה לו ליבון והועיל לו. ולכן ניתנה התורה באש, ללמדנו שצריך האדם לטהר עצמו כשלומד, וההכשר של האדם יעשה על ידי לימוד התורה.

מים - אין טהרה אלא במים, וגם התורה עצמה מטהרת את האדם. אומר הכותב: "מקוה ישראל ה'" (ירמיה י"ז, ג), והתורה כולה שמוותיו של ה', נמצא שאין לך מקוה המטהר את האדם כתורה הקדושה שמלאה בשמות הקב"ה. וכבר ידועים דברי מרן האור החיים הקדוש בפירושו לפרשת שמות (ח, ג), שכתב: וטעם שנטכנו ישראל במצרים בכירור שער החמשים, לצד שלא היו בני תורה, משא"כ בדורות האחרונים באמצעות תורתם ישיגו להכנס לשער החמשים ולהוציא בלעו מפיו, ואז ספו תמו בחינת הטומאה. ומרן ראש הישיבה רבנו מאיר מאזוז שליט"א אמר שזה רמז במזמור חג השבועות: "אמר ה' מבשן אשיב, אשיב ממצולות ים" (תהלים ס"ח, כ"א), כלומר, ישיב ממצולות ים - גמטריה חמשים, ששייב עד לשער החמשים, ומלת **אשיב** נוטריקון אין שום יאוש בעולם. עד כאן דברי הרב. ומכאן שהתורה היא המקוה הגדול ביותר.

מדבר - הנה אמרו חז"ל במסכת סנהדרין (דף מ"ט ע"א), מה מדבר מנוקה מגזל ועריות, אף ביתו של יואב וכו'. נמצא שמדבר רומז לנקיון מגזל ועריות, וא"כ גם אדם יכול ללמוד תורה רק אם הוא נקי מגזל ועריות.

עונה מובילה לאמיתה של תורה

כמו כן, מים רומזים לעונה, ועונה היא מפתח לקנין התורה ולכוון לאמת. ובכמה מקומות בדברי רבותינו, רואים כמה חשובה העונה בלימוד תורתנו הקדושה. במסכת תענית (דף ז' ע"א) מובא על הפסוק "הוי כל צמא לכו למים", מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. ובמסכת עירובין (דף י"ג ע"ב) אמרו, מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן, מפני שנוחין ועלובין היו, וע"ש ברש"י. עוד אמרו חז"ל בעירובין (דף נ"ד ע"א), אם אדם משים עצמו כמדבר שהכל דשין בו, תלמודו מתקיים בידו, ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו. דבר דומה מובא גם כן במסכת דרך ארץ זוטא (פ"ח), כל

1. נערך ע"י הרב ר' יוסף חיים נחום שליט"א

המשפיל עצמו מכוון את שמועתו. ובמדרש עשרת הדברות כתוב, מפני מה זכה משה להיות "חתן תורה"? בגלל ענוה ויראה שהיו בו.

וגם מהאש לומדים על העונה, וכמו שאמרו חז"ל בתענית (דף ז' ע"א), מה אש אינו דולק יחידי, אף דברי תורה אין מתקיימין ביחדי. ומלבד שהלימוד בחברותא הוא קנין חזק לתורה, בנוסף הוא גם מדרכי הענוה, שהאדם לא סומך על עצמו לבד אלא גם על חברו.

מאלפי זהב וכסף

ובמדרש רבה (שם) אמרו על שלש הדברים הללו, מה אלו חנם לכל באי העולם, כך דברי תורה. ופעם שח לי מו"ד ועט"ד רבנו הגדול הגאון רבי משה הלוי זצ"ל מחבר הספרים "מנוחת אהבה" ו"ברכת ה'" ועוד ספרים, שמימי לא דרש תשלום על שיעורי תורה שנתן, אלא אם נתנו לו מעצמם קיבל. וכיון שלא דרש העלאה, המשכורת שקיבל על שיעורו הקבוע, נשארה על אותו סכום עשרים שנה! והסביר לי, שאין זה משום שרבנו הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה (פ"ג ה"י) כתב שאין להנות מדברי תורה, כיון שרבים חולקים עליו בזה, כגון הרשב"ץ בספרו יבין שמועה על מסכת אבות, ומרן בכסף משנה ועוד. אלא טעמו הוא, משום שאי אפשר להעריך את התורה בכסף, "יקרה היא מפנינים וכל חפצין לא ישוו בה" (משלי ג' ט"ו)! וכך היה אומר לי: "כמה אבקש, מאה שקל? וכי אני יכול להעריך את התורה במאה שקל? ואפילו אם אומר **להם אלף שקל, או אפילו מליון שקל, וכי זה הערך של התורה?! כל מה שאומר עלול להוריד מערך התורה!** ולכן אני לא מבקש דבר, ואם יתנו כמה שירצו, אקבל".

ובאמת כל מי שראה את התמסרותו ושקידתו וניצול הזמן שלו לתורה, "לרגעים תבחננו" (איוב ז', י"ח), למרות שהיה מסובל ביסורים בחולי מעיים הרבה שנים, היה משתאה ומשתומם על אהבתו העזה לתורה! ובאמת, כאשר הרב היה רואה שלפעמים אין אנוחנו מעמיקים מספיק בלימוד, להבין את הדבר על בוריו, היה נוזף בנו ואומר **שאינו זה כבוד התורה**, אלא צריך לברר כל דבר עד הסוף, עד כמה שיד שכלנו מגעת. ועליו ניתן להמליץ: "אם יתן איש את כל ביתו באהבה שאהב רבנו משה הלוי זצ"ל את התורה, בוז יבזו לו" (ע"פ שיר השירים ח' ז').

העלון השבועי לע"ג הקדושים **אביאל עליש** בן חיה **חדאד** ובן דודו **דן בנימין** בן שרה **חדאד** הי"ד. שנהרגו על קידוש ה' ע"י מרצח בן עולה ימח שמו וזכרו, במוצאי ל"ג לעומר ברחבת בית הכנסת אלגריבא באי ג'רבא. יהי זכרם ברוך. ובתוך המסגרת התמונה של הרב חנואל המצורפת במייל

בית טאמין

כולנו חייבים שמירה בזמן הזה!

שערי רפואה שלמה
שערי ברכה והצלחה

ביום חג השבועות נפרוס אילת השחר -
המסמלת את נאולתם של ישראל - את כנפיה,
אחרי עטל לילה שלם בתורה מתוך קדושה וטהרה וכהנה לקבלת
התורה, לפני שנטרא על מעמד מתן תורה בהר סיני שנתפצא בו
כל החולים, ברגעים עשורי חוד אלו מתעוררים אותם השפעות
שהיו אז וקול השופר והלך וזחך,
יאצילו ויעתירו רבני הישיבה
על כל התורמים
והמסייעים למסורתינו הקדושים בהקמת התורה והצפתה בכל ארץ ואתר.
למסירת שמות: 52 ש"ה לנפש
חיינו או שלחו הודעה: 08-6727523
וכן בעמודות "נדרים פלוס"
ברוך אשר יקים את התורה הזאת

ילדי גאלה

בית נאמן לילדים

מתוך שיעוריו של רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א לע"נ גאולה בת הרבנית אסתר מאוזו ע"ה

עורך: הרב ג'ר' שמואל עידן שליט"א

גליון 310

לסמן תספור

רק בנפתלי כתוב "בני" ולא "לבני"

בפרשת השבוע באים עם כל הפסוקים: "ויהי בני ראובן בן ישראל" "לבני שמעון" "לבני יהודה" וכו', בכלם כתוב: "לבני", ובשמיני לאחרון, אומר: "בני נפתלי" (במדבר א', מ"ב) ולא "לבני", עם ל'. וילדים מרגישים בזה, למה רק בנפתלי כתוב "בני" ולא "לבני"? (ובמיוחד אם תגיד מכוון תפוס סופרים הוא רואה שזה שונה מכלם). **ויש תשובה יפה שראיתי לפני שנים בשער הפסוקים של רבי חיים ויטאל** (פרשת במדבר), והוא כתב עם דבר פה מאד, איך היו מונים את ישראל? היו לוקחים פנקס ענק ועוברים מבית לבית וכותבים כמה יש בו ולא יהיה שבת שנה, שנה לא תמיד כל אחד היה תקוע במקומו, היו הולכים ממקום למקום, והיו רושמים זה שנה לשבת פלוני, וזה שנה לשבת פלוני, ואחר כך היו מניינים ומביאים פנקסים קטנים ומתקנים, כל מי ששנה לשבת ראובן יבא לפנקס ראובן, וכל מי ששנה לשבת פנקס שמעון, ומי ששנה לשבת יהודה יבא לפנקס של יהודה, וככה מחקו את כלם והניסו אותם לתוך פנקסים פרטיים, ונשארו בפנקס הגדול רק בני שבט נפתלי ולא הוצרכו לכתוב אותם מחדש, כי לאחר שהעברנו קלמסו [עשינו חל וחומר] על כל אלה שנעתיקו בפנקסים הקטנים, נשארו הפנקס הגדול שנמחק מפניו, ואלה בני נפתלי שראיתם לא היה צורך לכתוב בפנקס אחר. ולכן "לבני" פירושו, אלה שבימים לבני שמעון, לבני יהודה, לבני יששכר, ואלו בני נפתלי נשארו באחרונה לכן נכתבו בלא למ"ד. זה פשוט יפה. אבל יש טעם פשוט יותר, **וזו כולל שנתנו רבי יצחק אייזיק הלוי הרמ"א** שיש לו מתוספות יום טוב על פירוש אבות בשם רבו - מהר"ל מפראג בספרו דרך חיים (זה פשוט על פירוש אבות), ושם נאמר (מסכת אבות פרק ג' משנה ז'): "מסרת סיג לתורה, מעשרות סיג לעשר, נדרים סיג לפרישות, סיג לחכמה שתיקה". ולמה לא אמר "שתיקה סיג לחכמה" כמו שבכלם התחיל בדבר וסיג? למה הוא סיג? **ותרץ שד"ך הלשון שבפאטר אדם מונה כמה דברים, בדבר האחרון, כדי לתת סימן שהוא אחרון, הוא משנה את הלשון.** ויש הרבה דגמאות לזה. למשל לגבי הנדרות (בראשית ב', י"ד): "וימשיך יפדו והיה לארבעה ראשים, שם האחד פישון הוא הסבב את כל ארץ החולה אשר שם הנחב... ויש הנחב השני גיחון הוא הסובב את כל ארץ כוש, ויש הנחב השלישי תיךל הוא ההלך קדמת אשור, והנחב הרביעי הוא פרת". למה לא אמר "ויש הנחב הרביעי פרת" כמו שאמר בכלם? בגלל שנה האחרון, ובאחרון משנים את הלשון, כפי שזכרנו לומר שנה האחרון, ובכמה מקומות מצינו ככה. **ואתו דבר פאן**, פיון שבני נפתלי הם אחרונים נכתב "בני" ולא נכתב "לבני" כמו כלם. וזה טעם פשוט, והוא כולל, ויש שבועה או שמונה מקורות ככה. (גליון 261 אותיות ב' ו' ג' ראה שם עוד).

נחמדים שהוא משבץ אותם, ויש בהם טעם וחו מיוחד פלא פלאים. ולכן אדם יקרא בהבנה, ויש לנו סדור המדקדק "איש מצליח", ויש שם פרושים על כל דבר. **ויש עוד אזהרות קצרות של רבנו שלמה בן גבירול**, ושם אין אריכות ואין פסוקים, אבל הכל עשוי במשקל היתדות והתנועות, כמו: "שמור לבני מענה, היה במאד נענה, ירא האל ומנה, דבריו ישרים". ותוך כדי שאתה קורא את האזהרות האלה אתה לומד הרבה דברים. ויש שם גם בן הברכות ובטויים מיוחדים, כמו למשל מצות "והי אחיך עמך" (ויקרא פרק כ"ה פסוק ל"ו), ומצות "והנחך ממנו עד בקר באש תשרפו" (שמות פרק י"ב פסוק י'), איך הוא מחבר אותם? בסגנון כזה: "שמח ואמר האח, בהחיתוך האח, והנותר באח הישלה על אורים", ומה הפננה שלו? "שמח ואמר האח" - לשון שמחה, כמו "האמרים לי האח האח" (תהלים פרק מ' פסוק ט"ו), מתי? "בהחיתוך האח" - דהיינו פשטתה מחיה את אחיך, וזו מצות "והי אחיך עמך" (ויקרא פרק כ"ה פסוק ל"ו), ואחר כך ממש: "והנותר, באח הישלה על אורים" - כלומר מה שישאר מהקרבן ששים אותו באש, דהיינו באש, כמו "האח לפני מבוערת" (ירמיה פרק ל"ו פסוק כ"ב), "אל אורים" זה על אש. וככה הוא מחבר מצוה מפיא ומצוה מפיא כדי לעשות חרוזים. **ככה לקרא ולטעם את האזהרות, וכל כך פתנו לקרא את זה.** פדאי שכל אחד יארגן את זה בבית הנקסט שלו, ומי שזוכר את המנגינות יקרא את זה, וכלם ילמדו את זה, כי חשוב מאד ללמוד, **צוה דבש אמרי נעם מתוך לפש ומפרא לעצב** (משלי פרק ט"ז פסוק כ"ד), (גליון 15 אותיות כ"ו - ל"ב, וגליון 65 אותיות ו' - י"ג, וגליון 311 אותיות כ"ד).

ידע תדע

האזהרות

יש לנו אזהרות [מתרג"ג מצוות בשריה, לחג השבועות], **של רבנו יצחק בר ראובן ברגלוני מברצלונה** (שהיה משורר אמן. הוא דור אחד אחרי הר"ף - רבי יצחק בר יעקב אלפאסי. ונקרא רבנו יצחק אלברגלוני, כי היה מברצלונה, וברגלוני וברגלוני זה אותו דבר, וניתן שיש מעל המי"ל נקדה, וקוראים את זה "ברג'לוני" דומה לברגלוני). והיה גם פוסק וכתב ספר שיערי שבועות. הרבה חושבים שהר"ף כתב את ספר "שיערי שבועות", אבל באמת הר"ף לא חבר אותו, וראים שנה רבי יצחק בר ראובן, כי הוא כתב שם דברים שהם מקבילים לשה"ש שלו באזהרות האלה. (עיין בס' מגדולי ישראל ח"ב עמ' תכ"ט).

האזהרות מתחילים "אי זה מקום בינה" (ולפי כן אומרים "זו הוריד לבן שרד"). ומי שלא טעם את טעם השירה הזאת לא ראה חכמה מפיא, איך הוא לוקח פסוקים מהתנ"ך ומשבץ אותם בתרג"ג מצוות, (והוא מביא שם גם מצוות דרבנו, וכמו שטע בעל הלכות גדולות, ולא כמו הרמב"ם בספר המצוות, אבל תרג"ג מצוות שקוראים ליל שבועות, הו' פדעת הרמב"ם).

למשל הוא מביא שם את הדיו שטסור לאכל בשר שנתעלם מן העין (יוה דעה סימן ס"ע א'), והדיו שטסור לאשתות משקים מגלים כי אוילי שטה מהם קחש או רחש ויש סנה בשתיה שלהם (יוה דעה סימן קט"ו סע"א א'), ואין הוא רמו את זה? הביא פסקי: "כי תראה ערם וכסיתו, ומבשרך לא תתעלם" (ישעיה פרק נ"ח פסוק ז'), כלומר אם תראה קלי עם משקה ערם, תכסה אותו, כי אחרת יהיה צורך לשפך אותו מחר, ומבשרך - מהבשר שהיה "לא תתעלם" - כי אם תתעלם ממנו אסור באכילה, כי בשר שנתעלם מן העין אסור. וכן על זו הדרך, יש עוד כמה פסוקים

הלכה נאמנה

כל גדותיהם ומכבים את הגזו. (ואחר כך אמר, שלפעמים המים האלה עקשניים ואינם רוצים לנלם, מה נעשה להם? גם אם נקרא להם פסקי: "שגלשנו מן הגלעד" (שיר השירים ו' ה') הם לא ינלשו... וכן לבני בנים ביצים, והם גורמים שהמים ינלשו - ונראה על כל סביביו" (תהלים פ"ח ט'). ויש עוד כמה דברים, כמו לתת בתוך המים גבויית סר). וכלם יש מכשיר חדש שנקרא "חגזו", והוא פותר את כל הבגעות, והוא עדיף מההמצאה של הביצים. אתה מכון את המכשיר הזה שנהגו זלך בשעה פלונית ויכבה בשעה פלונית.

להדליק אין אסור אכל לכבות זו הבגעה - אסור. להדליק ביום טוב אפשר מאש בוערת, לכן אתה מדליק נר נשמה מערב יום טוב, ואל תקח נר נשמה של 24 שעות אלא של 26 שעות או קצת יותר, ואתה מדליק אותו בערב החג סמוך לחג, כדי שישאר דולק עד מוצאי החג, ויכבה אש פעם אתה יכול לקחת אש משם. (גליון 261 אותיות י"א).

בחג אסור לכבות את הגזו. פעם היינו משאירים את הגזו דולק שלושה ימים ושלושה לילות (כשחל ראש השנה בחמישי וששי), וככה היה דולק 72 שעות. ומפני החשש שלא תבוא איזו רוח מבחוץ ותכבה אותו, אז אשתי עליה השלום היתה סוגרת את החלונות כדי שנהגו שפאר דולק, אחר כך הגיע מן הרב עובדיה זצ"ל ונאמר שיש דרך אחרת, למלא כוס מים כדי לעשות תה (כי אסור לחמם סתם מים ביום טוב), ואחר כך המים האלה גולשים על

חידה

היכן רש"י מזכיר בפירושו את וניצא?

תשובה לחידה נמצאת בעלון הנוכחי.

פנינונין ג'אין פרשת אמור: כדורים ללא מנגינה. ניקוד שר"א. הווכה חיים ללום - בית שמש
מתרון התמונה: התואל רבי שלום שמשא זצ"ל והואן גדול רבי טשה חיים שלגו זצ"ל והר"ם גורו שליט"א. הווכה: ש. דודי רחוב - ירושלים
פנינונין ג'אין פרשת בהר המוקדות: מה פירוש דלתו בנמ? ראשי תיבות "שלאחר מכן מאי נפקא מינה" (ראה בעלון הוקדות תרי"ט). הווכה: שלמה דודי - מעלה אדומים
מתרון התמונה: האננים גדולים ומ"ח שלגו רבי יוסף חיים קומשץ זצ"ל. הווכה: נחוראי ימיני - בני ברק

חדש בנתיבות
קורס פיוט וחזנות
 סקיף - יסודי - סקציע
 בהדרכת החוץ והפייטן הרב כפיר פרטוש
 א"יה בימי שני החל מבל בסיון (22.5.23)
 התכנסות בשעה 20:30 בבית הכנסת לב אליהו
 ברח' הרב צבאן 9
 הקורס כולל 20 מפגשים
תעודה לאומית בהצלחה
 לימוד וולטור בסלמה הקאסיס
 לימוד וולטור וירי ברביס וירי ברקשת
 לימוד וולטור פיוט וסעיה סוקאלית
 לימוד וולטור פיוט וסעיה וחס אישי
לפרטים והרשמה: 053-4109983
 זמן לתקשר בין השעות 14:00-13:00 | 00:00-18:30